

**EXISTĂ, ÎN SISTEMUL NOSTRU JURIDIC, DOUĂ UNIUNI
NAȚIONALE ALE BAROURILOR DIN ROMÂNIA¹ ?**

Adrian TAMBA*

Doris ȘERBAN**

Résumé. Est-ce qu'il existe en Roumanie deux unions nationales des barreaux des avocats ? Cette étude aborde des aspects épineux sur la profession d'avocat en Roumanie, des aspects qui ont provoqué et provoquent toujours des passions, surtout parmi les avocats. Les auteurs observent que dans notre système de droit il y a plusieurs entités des avocats qui portent le même nom, c'est-à-dire, faisant référence surtout à l'entité nationale des avocats, l'Union Nationale des Barreaux de Roumanie, la première intitulée traditionnelle, et une autre nommée Bota.

En essayant de clarifier la dispute entre les deux entités des avocats (et, parmi leurs éléments composants, c'est-à-dire les barreaux), cet étude présente l'histoire de l'UNBR traditionnelle et de l'UNBR Bota. Ensuite, une courte présentation de la « guerre » entre les deux UNBRs, exposant surtout les allégations des partisans d'UNBR traditionnelle, respectivement de l'UNBR Bota.

Ensuite, aux paragraphes no.10-13, sont présentés les arguments pour lesquels l'UNBR traditionnelle est vue comme la seule de notre système juridique, et l'UNBR Bota est considérée comme n'existant pas du point de vue juridique (ou, dans une exposition plus large, les éléments Bota sont considérés comme inexistant du point de vue juridique). De même, aux paragraphes no.14-16, on parle des infractions commises par les « avocats » Bota.

Certaines observations conclusives représentent le paragraphe final de l'étude intitulée « Est-ce qu'il y a, dans notre système juridique, deux Unions Nationales des Barreaux de Roumanie ? »

Mots-clefs : UNBR traditionnelle, personne juridique de droit public, UNBR Bota, barreaux, barreau constitutionnel roumain, décision de la Cour Européenne des Droits de l'Homme sur la recevabilité de la requête no.24057/03 présentée par Pompiliu Bota contre la Roumanie, l'infraction d'exercer sans droit la profession d'avocat, l'infraction de tromperie dans les conventions.

1. Observații liminarii. O problemă spinoasă (încă) îi macină mai ales pe cei care practică avocatura în România, problemă care, pare-se, a fost și mai este una de notorietate publică². Respectiva problemă, despre care aminteam în fraza precedentă, ar fi aceasta: manifestarea unor structuri întitulate UNBR (Bota) și barouri (Bota), entități care, după cum se observă, poartă exact aceeași denumire ca persoanele juridice – UNBR și barouri – tradiționale (așadar, pentru a realiza o cât se poate de necesară

deosebire, UNBR al cărei președinte este actualmente Gheorghe Florea o vom numi și noi UNBR tradițională, iar UNBR care îl are în frunte pe Pompiliu Bota o vom numi, la rândul nostru, UNBR Bota); finalmente, problema se rezumă la a ști dacă în sistemul nostru juridic există cu adevărat sau, dimpotrivă, nu există două UNBR.

În rândurile ce urmează vom poposi asupra problemei mai sus expuse, căznindu-ne să evidențiem, mai spre final, o soluție. Bineînțeles, dezlegarea aspectului arătat în rândurile ce preced nu se poate face cu ignorarea istoriei avocaturii în România; astfel, o scurtă incursiune istorică cu privire la avocatura din România se impune ca pas următor (*infra.* nr. 2-7).

2. Incursiune istorică privind avocatura în România. Luarea în considerare a „ambelor” Uniuni Naționale ale Barourilor din România. Rând pe rând ne vom referi la UNBR zisă tradițională, respectiv la UNBR Bota³.

În țara noastră avocatul este cunoscut din timpuri îndepărtate, el fiind pomenit în Legiunea Caragea și, de asemenea, în Codul Andronache Donici⁴; cu toate acestea, s-a remarcat că „*la începutul veacului trecut (...) corpul avocaților abia își preciza existența cu drepturi și îndatoriri, separându-se greu și pe încetul de instituția vechietului*”⁵; așadar, chiar dacă instituția avocatului era știută în țara noastră chiar din timpuri mai vechi, situația sa apărea ca fiind una firavă, fragilă, nu pe deplin conturată. Chiar așa stând lucrurile (anume cunoașterea instituției avocatului din vechi timpuri), în prezenta lucrare vom porni, în prezentarea istoriei avocaturii (prin ideea de „istorie a avocaturii” vizând aici, la acest alineat din cadrul paragrafului nr.2, UNBR tradițională, căci aceasta este cea mai veche, doar ea având rădăcini cu adevărat îndepărtate), de la Legea din 21 februarie 1923 pentru organizarea și unificarea corpului de avocați. Motivul pentru care înțelegem să procedăm ca atare este ușor de deslușit: după cum se desprinde din chiar titlul studiului nostru, ne propunem să ne ocupăm în lucrarea de față, întâi și întâi, de entitatea existentă la nivel național în materia avocaturii; or, pentru întâia dată, o structură națională a ordinului avocaților se realizează prin Legea din 21 februarie 1923 pentru organizarea și unificarea corpului de avocați⁶; așadar, precum tocmai spuneam, vom avea în vedere istoria avocaturii pornind de la Legea nr. 610 din 21 februarie 1923 (căci aceasta este cea dintâi care înființează o entitate națională în materia profesiei de avocat) și ne vom referi la actele normative ulterioare⁷ legii pomenite, aspect ce, evident, ne va permite a observa care a fost atitudinea legiuitorului⁸, de-a lungul vremii, față de organul național al avocaturii (organ național cunoscut începând cu Legea din 21 februarie 1923).

3. UNBR tradițională – istoric. Mai întâi perspectiva istorică va purta asupra Uniunii Naționale a Barourilor din România așa-zisă „tradițională”.

După cum bine s-a observat⁹, „*organizarea ordinală a profesiei liberale de avocat se realizează însă abia prin Legea din 6 decembrie 1864 pentru constituirea corpului de avocați*”. Așadar, actul normativ anterior pomenit prezintă o serioasă

importanță pentru cel care se pleacă asupra istoriei ordinului profesional al avocaților din România. De asemenea, semnificativă este și Legea din 12 martie 1907 pentru organizarea corpului de avocați, atunci când vine vorba despre ordinul profesional al avocaților.

Lucrarea de față, însă, precum subliniam anterior (*supra*. nr. 2), vizează mai ales structura națională a profesiei de avocat, așa încât ni se pare prea puțin de dorit a ține seama de legile din 1864 (pentru constituirea corpului de avocați) și din 1907 (pentru organizarea corpului de avocați); niciuna din aceste două legi tocmai pomenite nu poartă asupra unei structuri sau entități naționale¹⁰ în materie de avocatură.

4. Legea nr. 610 din 21 februarie 1923 pentru organizarea și unificarea corpului de avocați¹¹ este cea care, pentru prima dată, introduce o entitate la nivel național a ordinului profesional al avocaților¹². Alin.(1) al art.71 din legea anterior pomenită ne arată că „*se înființează în București un organ general al barourilor avocaților din România, care e persoană juridică, cu denumirea «Uniunea Avocaților din România»*”. Astfel, toate barourile din România devin membre sau elemente componente ale nou înființatei structuri naționale, Uniunea Avocaților din România¹³.

Următorul act normativ care se referă la entitatea națională în materie de avocatură reprezentată de Uniunea Avocaților din România este Legea pentru organizarea corpului de avocați din 28 decembrie 1931¹⁴ (această lege, de altfel, abrogă actul normativ anterior privind organizarea și unificarea corpului de avocați, anume Legea nr.610 din 21 februarie 1923¹⁵; într-adevăr, Legea din 28 decembrie 1931 este noul act normativ în materia organizării corpului de avocați, care înlocuia vechea Lege din 1923 ce privea domeniul avocaturii). Art. 125 alin. (1) din legea amintită în fraza precedentă (Legea din 28 decembrie 1931) sună astfel: „*Uniunea avocaților din România, înființată prin legea din 21 februarie 1923, ca organ general al barourilor avocaților din România, este și rămâne persoană juridică, având toate drepturile patrimoniale; sediul ei este în București*”.

Mergând mai departe, vom observa un alt act normativ ce prezintă relevanță în raport de ceea ce ne preocupă. Actul normativ despre care vorbeam anterior este Decretul-lege pentru numirea și funcționarea comisiunilor interimare la Uniunea avocaților și la Barourile avocaților din țară din data de 26 octombrie 1939¹⁶. Întâi de toate, s-ar părea că Decretul-lege din 1939 abrogă Legea din 28 decembrie 1931 (art. II din acest Decret-lege arată că „*dispozițiunile din legea nr. 222 din 28 decembrie 1931 pentru organizarea corpului de avocați, cu toate modificările ulterioare ce i s-au dus, precum și orice alte dispozițiuni din legi și regulamente contrare prezentului decret, sunt și rămân abrogate*”). Profesorul Corneliu-Liviu Popescu este de părere că Decretul-lege din 1939 abrogă Legea din 1931¹⁷. Totuși, alți autori opinează că Legea pentru organizarea corpului de avocați din 28 decembrie 1931 este abrogată de Decretul-lege pentru organizarea Corpului de avocați din România din data de 5 septembrie 1940¹⁸ (de acest act normativ, Decretul-lege din 5 septembrie 1940, ne vom ocupa mai jos). În ceea ce ne privește, tindem să credem că Decretul-lege

din 1940 este cel care abrogă Legea din 1931, întrucât Decretul-lege din 1940 viza toate aspectele reglementate de Legea din 1931. Legea din 1931 și Decretul-lege din 1939 coexistau, cea dintâi fiind o lege generală care viza, spre exemplu, condițiile pentru a accede în profesia de avocat, drepturile și obligațiile avocaților, acțiunea disciplinară, iar cel de al doilea era o lege specială ce viza doar organele de conducere ale Uniunii avocaților și barourilor¹⁹ [art. I alin. (1)-(6) din Decretul-lege din 1939]. În momentul în care a fost adoptat Decretul-lege din 1940, care viza toate aspectele întâlnite în Legea din 1931 (de pildă, condițiile de primire în avocatură, drepturile și îndatoririle avocaților, acțiunea disciplinară), Decret-lege din 1940 ce la rândul său era un act normativ general, Legea din 1931 a fost abrogată, două legi generale ce au un domeniu de reglementare absolut identic (în ipoteza discutată, prin ideea de “domeniu de reglementare absolut identic” ne referim la, vizăm organizarea corpului de avocați, dar mai exact, condițiile de primire în avocatură, drepturile și îndatoririle avocaților, acțiunea disciplinară, asistența judiciară, taxe și cotizații etc.) neputând coexista. Totodată, Decretul-lege din 1940 abroga și Decretul-lege din 1939, întrucât cel dintâi viza și domeniul celui de al doilea, anume organele de conducere ale entității naționale în materie de avocatură și ale barourilor (art. 7-92 din Decretul-lege din 1940). La urma urmelor, Decretul-lege din 1940 era o lege generală care, având exact același domeniu de reglementare ca Legea din 1931 (spre exemplu, condițiile de primire în avocatură, drepturile și îndatoririle avocaților, acțiunea disciplinară) și ca Decretul-lege din 1939, anume organele de conducere ale entității naționale în materie de avocatură și ale barourilor (Lege din 1931 și Decret-lege din 1939 care coexistau, Legea din 1931 fiind legea generală în raport de Decretul-lege din 1939, care, astfel, era act normativ special față de Legea din 1931, Decretul-lege din 1939 vizând un domeniu ce scăpa Legii din 1931)²⁰, le-a înlăturat (art. 291, art. 292 și art. 300 din Decretul-lege din anul 1940, cele trei texte trebuind văzute, într-adevăr, laolaltă pentru a înțelege exact cum anume sunt înlăturate Legea din 1931 și Decretul-lege din 1939 de către Decretul-lege din 1940).

În sfârșit, vom mai arăta aici că Decretul-lege din 1939 nu suprimă entitatea națională în materie de avocatură, ci înlătură doar organele Uniunii Avocaților din România [art. I alin. (1) și (2) din Decretul-lege din 1939], aceste organe fiind, mai pe larg vorbind, dizolvate și înlocuite cu niște „comisiuni interimare”. Că, într-adevăr, Decretul-lege din 1939 nu înlătură entitatea națională în materie de avocatură, se desprinde din alin. (3) al art. I, în care se spune că „(...) ministrul justiției va numi, prin decizie, comisiuni interimare alcătuite pentru Uniunea avocaților dintr’un președinte și 14 membri (...)”; astfel, Uniunea Avocaților își vede înlocuite organele alese cu așa-numitele comisiuni interimare (care erau organe numite²¹), însă ea, entitatea națională în materia avocaturii, dăinuia în continuare (la fel, prin Decretul-lege din 1939, barourilor le sunt suprimate organele, fiind înlocuite tot de așa-zise comisiuni interimare alcătuite „dintr’un decan și din 4 până la 16 membri”, însă barourile, în contextul respectivului Decret-lege din 1939, nu-și văd atinsă existența, ele fiind pe mai departe).

În continuare va trebui să avem în fața ochilor un alt act normativ ce prezintă un serios interes, anume Decretul-lege pentru organizarea Corpului de avocați din România din data de 5 septembrie 1940²². Art. 5 al Decretului-lege din 1940 dispune că „*Uniunea Barourilor din România este alcătuită din toate barourile din țară și are sediul în Capitala țării*”; art.6 ne arată că „*Uniunea Barourilor din România și barourile sunt persoane juridice de drept public*”. De notat că, potrivit actului normativ la care ne referim, entitatea națională în materie de avocatură nu mai poartă denumirea de „*Uniunea Avocaților din România*” (așa cum se întâmpla în contextul Legii din 1923, al Legii din 1931 și al Decretului-lege din 1939), ci este denumită „*Uniunea Barourilor din România*” [fiind o persoană juridică de drept public²³, așa cum, de astă dată, expres se prevede în art.6 al Decretului-lege din 1940; mai mult, art.71 alin.(1) din Decretul-lege din 1940, care stipulează că „*Uniunea Barourilor din România, înființată prin legea din 21 februarie 1923, sub numele de Uniunea Avocaților, este și rămâne persoană juridică de drept public*”, pare a sugera că încă de la înființarea sa în anul 1923, entitatea națională în materie de avocatură era o persoană juridică de drept public și a rămas astfel în continuare; cu adevărat, ținând seama de cum era formulat alin.(1) al art.71 din Decretul-lege din 1940, tentația ar fi să socotim că legiuitorul a indicat expres o idee ce până în 1940 era de la sine înțeleasă pentru el, pentru legiuitor: entitatea națională a avocaturii, încă de la înființarea sa în anul 1923, a fost o persoană juridică de drept public și a continuat a fi astfel pe mai departe].

Urmează să ne referim în rândurile de mai jos la Legea nr.3 din 17 ianuarie 1948 pentru desființarea Barourilor și înființarea Colegiilor de Avocați din România²⁴. Art.1 din Legea nr.3/1948 dispune că „*barourile avocaților și Uniunea Barourilor avocaților din România se desființează pe data publicării prezentei legi*”. Mai departe, art.2 alin.(1) din același act normativ arată că „*în locul Barourilor se înființează Colegii de avocați pe județe cu sediul în capitala județului, iar în locul Uniunii Barourilor, Uniunea Colegiilor de avocați din România, cu drepturile și obligațiile prevăzute în legea nr. 509 din 5 Septembrie 1940 (fiind vorba despre Decretul-lege din 5 septembrie 1940 – nota ns.), pentru organizarea Corpului de avocați din România (...)*”. Referindu-ne, în contextul Legii nr.3/1948, la entitatea națională a avocaturii se poate spune că nu avem de a face cu o suprimare pură și simplă, căci în locul Uniunii Barourilor se înființează de către legea discutată Uniunea Colegiilor de avocați din România [această Uniune a Colegiilor de Avocați din România este o structură națională a avocaturii și, precum se arată în alin.(2) al art.2 din chiar Legea nr.3/1948, este persoană juridică de drept public].

Avansând, vom supune unei scurte analize Decretul nr.39 din 13 februarie 1950 privitor la profesiunea de avocat²⁵. Decretul nr.39/1950 desființează structura națională în materie de avocatură, anume Uniunea Colegiilor de avocați din România (art.65 din acest Decret nr.39/1950). Așadar, sub imperiul Decretului nr.39/1950 nu mai ființa vreo entitate națională a profesiei de avocat.

Cu toate acestea, perioada în care a lipsit o entitate națională a avocaturii a fost una cât se poate de scurtă. Decretul nr.281 din 21 iulie 1954 pentru organizarea și exercitarea avocaturii în Republica Populară Română²⁶ renaște structura națională a avocaturii, art.19 prevăzând că „*pentru organizarea, conducerea și îndrumarea activității avocațiale din R.P.R., se înființează Consiliul Central al Colegiilor de Avocați din R.P.R.; el este persoană juridică și are sediul în orașul București*” (art.19 din Decretul nr.281/1954 trebuie văzut în lumina art.5 din Decretul nr.281/1954, art.19 trebuie văzut alături de art.5, art.19 trebuie văzut laolaltă cu art.5; art.5 din Decretul nr.281/1954 reliefează că Colegiile de avocați erau organizații obștești cu personalitate juridică, adică persoane juridice de drept public și noi credem că la fel era și Consiliul Central al Colegiilor de avocați; într-adevăr, apare de nesușinut ca entitățile teritoriale ale avocaturii, acele Colegii de avocați, să fi fost persoane juridice de drept public, iar entitatea națională a avocaturii să nu fi fost astfel; așadar, cu adevărat, având în vedere cele arătate anterior în această paranteză, vom spune răspicat: Consiliul Central al Colegiilor de Avocați din R.P.R. era persoană morală de drept public); alin.(1) al art.22 din Decretul nr.281/1954 arată că Prezidiul Consiliului Central al Colegiilor de Avocați din R.P.R. este organul operativ al Consiliului Central al Colegiilor de Avocați din R.P.R. Astfel, Decretul nr.281/1954²⁷ înființează după 4 ani o entitate națională în materie de avocatură (Consiliul Central al Colegiilor de Avocați din R.P.R.), entitate națională cu personalitate juridică ce avea drept organ operativ așa-numitul Prezidiu al Consiliului Central al Colegiilor de Avocați din R.P.R.

La începutul anului 1990, pe scena juridică apare un nou act normativ privitor la avocatură, anume Decretul-lege nr.90 din 28 februarie 1990 privind unele măsuri pentru organizarea și exercitarea avocaturii în România²⁸. Art.3 alin.(2) din Decretul-lege nr.90/1990 ne spune următoarele: “*Uniunea avocaților din România este formată din toți avocații înscriși în barouri și are sediul în București*”. Potrivit alin.(5) al art.3, Uniunea Avocaților din România are personalitate juridică. Referitor la acest Decret-lege din 1990, profesorul Corneliu-Liviu Popescu observă pe bună dreptate că, pentru prima dată, structura națională a avocaturii nu mai este compusă din barouri, ci din chiar avocați²⁹. Ar mai fi de zis aici că legiuitorul, referindu-ne la entitatea națională în materie de avocatură, revine la denumirea din perioada interbelică, anume “*Uniunea avocaților din România*”.

În sfârșit, prezentarea istoriei UNBR tradiționale se va încheia prin referirea la actul normativ în vigoare, anume Legea nr.51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat³⁰. Din capul locului vom arăta că Legea nr.51/1995³¹ a fost modificată și completată prin Legea nr.231/2000³², respectiva Lege nr.51/1995 fiind republicată (așa cum prevedea art.V din Legea nr.231/2000) și, astfel, dându-se textelor Legii nr.51/1995 o altă numerotare. Art.52 alin.(1) [devenit, după republicarea Legii nr.51/1995, art.57 alin.(1)] din Legea nr.51/1995 prevedea: “*Uniunea Avocaților din România este formată din toți avocații înscriși în barouri și are sediul în municipiul București*”.

Conform alin.(2) al art.52 [după republicarea Legii nr.51/1995, devenit art.57 alin.(2)], Uniunea Avocaților din România avea personalitate juridică. Putem menționa aici că, la început și o bună perioadă de timp după aceea, Legea nr.51/1995 vedea entitatea națională în materie de avocatură (Uniunea Avocaților din România) ca fiind compusă din avocați, iar nu din barouri. Urmează însă un alt act normativ ce modifică Legea nr.51/1995, suficient de important pentru a-l pomeni aici, anume Legea nr.255/2004³³. Urmare a modificărilor aduse prin Legea nr.255/2004, art.57 alin.(1) din Legea nr.51/1995 dispune că “*Uniunea Națională a Barourilor din România - U.N.B.R. este formată din toate barourile din România și are sediul în capitala țării, municipiul București*”; alin.(2) al art.57 din aceeași Lege nr.51/1995 se citește astfel: “*U.N.B.R. este persoană juridică de interes public (...)*”. În fine, art.83 din Legea nr.51/1995 (așa cum acest art.83 a fost modificat de Legea nr.255/2004) prevede următoarele: “*(...) denumirea Uniunea Avocaților din România se înlocuiește cu denumirea Uniunea Națională a Barourilor din România, în toate actele normative*”.

În prezent, așadar, entitatea națională a avocaturii poartă denumirea de UNBR, este persoană juridică de interes public (ba am putea chiar spune pur și simplu că UNBR este persoană juridică de drept public, dacă vedem Legea nr.51/1995 în lumina mai ales a unei decizii a Curții Europene a Drepturilor Omului, decizie la care ne vom referi mai încolo; desigur, acceptând, așa cum apare a fi exact –a se vedea, *infra*. nr.5 și nr.10-, că în cazul UNBR există continuitate, că UNBR este continuatoarea entității naționale de odinioară, de altădată a avocaturii, că este, oarecum, chiar entitatea națională de odinioară a avocaturii, putem spune că, în înțelesul Legii nr.51/1995, UNBR –tradițională- este persoană juridică de drept public, nemaifiind, poate, necesar să avem în vedere decizia Curții Europene de la Strasbourg la care ne referem în partea de început a prezentei paranteze) și este alcătuită din barouri (iar nu din avocați).

5. Cu referire la entitatea națională tradițională în materie de avocatură, cu referire la UNBR tradițională (a cărei istorie am expus-o *supra*. nr.4) ar trebui să ținem seama de o foarte seducătoare viziune doctrinară. Astfel, profesorul Corneliu-Liviu Popescu³⁴ vorbește despre continuitate³⁵. Ni se spune că structura centrală a fost înființată în anul 1923 și a existat până în anul 1950 (aceasta fiind o primă perioadă). Reînființarea a avut loc în anul 1954 și entitatea națională a avocaturii există până în prezent (ne aflăm în prezența celei de a doua perioade). În cele două perioade au existat transformări ale persoanei juridice reprezentate de entitatea națională a avocaturii. Transformarea persoanei juridice³⁶, în cazul nostru, a entității naționale a avocaturii, este o operațiune juridică având caracter complex, realizată prin una și aceeași lege (sau act normativ cu aceeași forță juridică), vechea persoană juridică încetându-și existența concomitent cu înființarea, în locul ei, a unei persoane morale noi, care persoană morală nouă este succesoarea universală,

continuatoarea celei vechi. S-ar părea (ori, cel puțin, astfel ni se pare nouă că pot fi înțelese vorbele autorului Corneliu-Liviu Popescu) că această trăsătură, continuitatea, privește entitatea națională a avocaturii de la înființarea sa (afară de perioada cuprinsă între 1950 și 1954, când, pentru structura națională a avocaturii, lipsește continuitatea juridică)³⁷.

Un atare punct de vedere al profesorului Corneliu-Liviu Popescu (punct de vedere tocmai prezentat) nu ni se pare de lepădat (așadar, UNBR tradițională ar fi continuatoarea entității naționale de altădată, de odinioară a avocaturii, ar fi, oarecum, chiar entitatea națională de odinioară a avocaturii). Oricum ar fi, am arătat dintru începutul acestui studiu (*supra*. nr.1) că problema ce se pune este aceea de a ști dacă în sistemul nostru juridic avem de a face cu două UNBR. Chiar presupunând că orice persoană ce vede o continuitate a structurii naționale a avocaturii se înșeală pe marginea respectivei continuități a entității naționale tradiționale în materie de avocatură (ceea ce nu este cazul, însă presupunem, mai degrabă, de dragul discuției), chiar presupunând că UNBR tradițională nu poate fi moștenitoarea sau succesoarea, continuatoarea entității naționale de odinioară a avocaturii³⁸, vom vedea că, totuși, UNBR zisă tradițională este, în realitate, singura din sistemul nostru juridic.

Până una alta, însă, vom prezenta în cele ce urmează istoria UNBR Bota.

6. O scurtă zăbavă asupra istoriei UNBR Bota. Istoria UNBR Bota începe cu “Baroul constituțional român”, așa încât, întâi, pe acest așa-zis barou constituțional român îl vom avea în vedere. În expunerea aspectului reprezentat de baroul constituțional român ne vom raporta îndeobște la studiul profesorului Corneliu-Liviu Popescu (studiu cu titlul „*Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*”) și la o decizie a Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg, mai exact la decizia cu privire la admisibilitatea cererii nr.24057/03 prezentată de Pompiliu Bota contra României³⁹, însă, cu adevărat, ne vom raporta mai ales la decizia instanței europene (vom avea în fața ochilor partea intitulată “*En fait*” a respectivei decizii).

Plecând de la inițiativa lui Pompiliu Bota, au fost înființate trei entități cu personalitate juridică, ce aveau în obiectul de activitate, printre altele, înființarea de barouri. Aceste entități erau asociația de binefacere “Bonis Potra” Deva, asociația “Figaro Potra” Alba Iulia și filiala Bălești Gorj a asociației “Figaro Potra”. Dintre aceste trei asociații, s-ar părea că doar “Bonis Potra” a înființat efectiv baroul constituțional, celelalte două (“Figaro Potra” și filiala Bălești Gorj a asociației “Figaro Potra”) necreând asemenea barouri constituționale. Din acest motiv, ne vom referi aici doar la asociația “Bonis Potra” Deva, în privința celorlalte două mulțumindu-ne să facem trimiterile de rigoare⁴⁰. Așa cum tocmai am spus, deși toate trei asociațiile anterior indicate aveau în obiectul de activitate, printre altele, înființarea de barouri, se pare că doar asociația “Bonis Potra” Deva a înființat un atare barou (botezat “baroul constituțional român”), celelalte două asociații neînființând

asemenea barouri⁴¹. Iată, așadar, cum se prezintă lucrurile pe marginea asociației „Bonis Potra” și a baroului constituțional înființat de ea (la urma urmelor, cele două elemente, asociația „Bonis Potra” și baroul constituțional de ea înființat, trebuind văzute împreună, chiar dacă, așa cum pare a rezulta din cele arătate la începutul acestui paragraf, ne dorim să vizăm baroul constituțional – element de start a UNBR Bota⁴²) ! După cum ziceam, expunând aspectul reprezentat de baroul constituțional, ne apare de dorit a ține seama mai ales de decizia mai sus indicată (la începutul acestui paragraf) a Curții Europene de la Strasbourg [la chiar începutul părții întitulate „*En fait*”, Curtea de la Strasbourg arată următoarele: „*les faits de la cause, tels qu'ils ont été exposés par le requérant* (adică, de Pompiliu Bota – nota ns.), *peuvent se résumer comme suit*”; așa fiind, ni se pare că raportându-ne la acea parte zisă „*En fait*” a deciziei Instanței Europene, parte întocmită de instanța europeană pe baza celor expuse de Pompiliu Bota în „fața” sa –adică, în „fața” Curții Europene de la Strasbourg-, vom putea reda cât mai fidel aspectul ce este baroul constituțional].

Printr-un act constitutiv din 29 iulie 2002, Pompiliu Bota și două alte persoane au decis să pună în comun o sumă echivalentă cu o sută de euro pentru a crea, în virtutea Ordonanței Guvernului nr.26/2000⁴³, o asociație de caritate, denumită „Bonis Potra”, având printre obiectele statutare, pe lângă ajutorarea orfanilor, copiilor în dificultate, sprijinirea spitalelor, și crearea de unități economice, de studiouri de înregistrare, de jurnale, de lanțuri de radio și televiziune, de barouri, de saune și de saloane de cosmetică și de masaj. Pompiliu Bota a fost desemnat președinte și reprezentant al asociației, urmând să efectueze demersurile pentru ca aceasta să obțină personalitate juridică. Asociația „Bonis Potra” dobândește personalitate juridică printr-o hotărâre din 5 august 2002 a judecătoriei Deva („*tribunal de première instance de Deva*”, ca să folosim cuvintele instanței europene). Prima decizie a asociației „Bonis Potra”, din data de 10 septembrie 2002, privea crearea „Baroului constituțional român”⁴⁴. La 4 octombrie 2002, baroul Hunedoara (adică, baroul tradițional Hunedoara), „membru” al Uniunii Avocaților (așa cum se numea, *illo tempore*, entitatea națională a avocaturii), solicită judecătoriei Deva dizolvarea asociației „Bonis Potra” și radierea sa din registrul asociațiilor, pe motiv că respectiva asociație avea ca obiect crearea de barouri și a desfășurat efectiv o activitate constând în crearea de barou. Baroul tradițional Hunedoara a mai indicat că rezulta din activitatea asociației „Bonis Potra” că singurul său scop a fost exercitarea profesiei de avocat (mai exact, exercitarea profesiei de avocat de către anumite persoane fizice), ceea ce constituia o activitate ilicită și contrară ordinii publice instituită prin Legea nr.51/1995. Printr-o hotărâre din 3 februarie 2003, judecătoria Deva a ordonat dizolvarea asociației „Bonis Potra” pe motiv că obiectul său statutar era ilicit și contrar ordinii publice instituită prin Legea nr.51/1995 (instanța, judecătoria Deva, a observat că Pompiliu Bota, prevalându-se de calitatea de membru al „baroului constituțional”, a încheiat cu diverse persoane contracte de asistență

juridică, în virtutea căroră și-a arogat dreptul de a reprezenta acele persoane în fața instanțelor, în calitate de avocat; or, condițiile de exercitare a avocaturii erau expres indicate în Legea nr.51/1995, lege potrivit căreia profesia de avocat nu poate fi desfășurată decât de membrii baroului, reuniți în Uniunea Avocaților din România).

Asociația „Bonis Potra” a făcut apel împotriva hotărârii pronunțate în primă instanță. La data de 13 mai 2003, tribunalul Hunedoara („*le tribunal départemental de Hunedoara*”, așa cum îi zice Curtea Europeană de la Strasbourg) recalifică drept recurs calea de atac a asociației „Bonis Potra”. În 25 noiembrie 2003, tribunalul Hunedoara confirmă hotărârea primei instanțe (hotărâre a primei instanțe, judecătoria Deva, prin care asociația „Bonis Potra” este dizolvată). De asemenea, tribunalul Hunedoara a subliniat că prin statutul său și prin activitatea sa, asociația „Bonis Potra” s-a plasat în afara cadrului legal de exercitare a profesiei de avocat. Cu alte cuvinte, ni se pare că instanța de recurs evidențiază faptul că asociația „Bonis Potra”, iar, la urma urmelor, baroul constituțional român erau în afara Legii nr.51/1995. Așadar, baroul constituțional român nu se situa în „corpul” Legii nr.51/1995, ci în afara acestei legi.

Lucrurile, însă, nu s-au încheiat aici. Am văzut mai sus că asociația „Bonis Potra” a dobândit personalitate juridică printr-o hotărâre a judecătoriei Deva din 5 august 2002. Împotriva acestei hotărâri din 5 august 2002, procurorul general al Parchetului de pe lângă instanța supremă a găsit de cuviință să declare un recurs în anulare, recurs în anulare judecat de Înalta Curte de Casație și Justiție⁴⁵. Înalta Curte a admis recursul în anulare împotriva hotărârii din 5 august 2002 a Judecătoriei Deva și, astfel, cererea de înregistrare a asociației „Bonis Potra” a fost înlăturată pe fond.

Așadar, în prezent, nu mai avem de a face cu baroul constituțional român care trebuie considerat ca dispărut în chiar momentul în care a dispărut și asociația „Bonis Potra”, în chiar momentul considerării ca inexistente a asociației „Bonis Potra” (creatoarea sa); cu adevărat, baroul constituțional român s-a aneantizat în chiar momentul aneantizării asociației „Bonis Potra” (creatoarea sa). Oricum ar sta lucrurile, rămâne ideea că baroul constituțional român s-a manifestat, cel puțin în fapt, rămâne ideea că pentru a înțelege în mod precis lucrurile cu privire la UNBR Bota, se impune a avea în vedere baroul constituțional. După cum ziceam, însă, în ziua de azi, baroul constituțional este în neființă (mai adăugăm, chiar și cu riscul de a ne repeta, că atunci când s-a manifestat, chiar dacă, eventual, manifestarea a avut loc numai în fapt, baroul constituțional, într-adevăr, se situa în afara Legii nr.51/1995; mai mult, baroul constituțional, chiar presupunând că putea fi înființat, se situa în afara Legii nr.51/1995; în definitiv, vom zice: oricum ar fi fost situația baroului constituțional, acesta, adică baroul constituțional român, se situa în afara Legii nr.51/1995).

7. Ne plecăm, în continuare, asupra UNBR Bota, entitatea națională a avocaturii paralele. UNBR Bota este elementul care se manifestă actualmente, în prezent, în ziua de azi. Profesorul Corneliu-Liviu Popescu rostește următoarele

cuvinte: „în luna iunie 2004, membrii filialei Bălești Gorj a asociației «Bonis Potra» (în realitate, este vorba despre filiala Bălești Gorj a asociației «Figaro Potra», așa cum, de altfel, arată chiar profesorul Corneliu-Liviu Popescu în aceeași lucrare, anume „Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților”, la p.105 paragraful nr.136 și la p.110, paragraful nr.146; atunci când se vorbește de către autorul la care ne referim aici despre filiala Bălești Gorj a asociației «Bonis Potra», ne aflăm în fața unei simple scăpări de condei – nota ns.) hotărâsc înființarea a 42 de «barouri» și a «Uniunii Avocaților din România/Uniunii Naționale a Barourilor din România», toate cu personalitate juridică”⁴⁶. De asemenea, profesorul Corneliu-Liviu Popescu se mai referă la „(...) aceste entități create de membrii Filialei Bălești Gorj a asociației «Bonis Potra» (așa cum arătam adineori, în realitate, este vorba despre filiala Bălești Gorj a asociației «Figaro Potra» – nota ns.), întitulate «barouri» și «Uniunea Avocaților din România/Uniunea Națională a Barourilor din România»”⁴⁷. Din cuvintele autorului citat anterior, anume că UAR/UNBR Bota a fost înființată de membrii filialei Bălești Gorj a asociației „Figaro Potra”, reiese că această UAR/UNBR Bota a fost înființată de persoane fizice. Totuși, doctrinarul despre care discutăm mai arată în chiar ultima frază de la paragraful nr.149 (pagina 112) din lucrarea „Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților” că „(...) toate aceste entități (adică, barourile și UAR/UNBR Bota – nota ns.), fiind create de o filială a unei asociații care nu mai există (...)”, afirmație din care se desprinde că, de fapt, UAR/UNBR Bota (și barourile Bota) au fost create de o persoană juridică (în chiar ultima frază de la paragraful nr.149, pagina 112, profesorul Corneliu-Liviu Popescu argumentează că UAR Bota/UNBR Bota și barourile Bota nu există; cu adevărat, oricum ar fi, ideea rămâne: prin chiar ultima frază de la paragraful nr.149, pagina 112, profesorul Corneliu-Liviu Popescu sugerează, arată că UAR/UNBR Bota și barourile Bota au fost create, înființate de o persoană morală). La urma urmelor, se pare că, în ochii profesorului Corneliu-Liviu Popescu, UAR/UNBR Bota (ca să ne referim doar la entitatea națională a avocaturii paralele)⁴⁸ a fost înființată de o persoană juridică. În opinia noastră, lucrurile stau cu totul altfel, adică UAR/UNBR Bota a fost înființată de persoane fizice, subiecte de drept de sine stătătoare, independente. Într-adevăr, în actul constitutiv al Uniunii Avocaților din România Bota⁴⁹ (în prezent, UNBR Bota) se arată următoarele: „subsemnații, (...) membri fondatori ai UNIUNII AVOCAȚILOR DIN ROMÂNIA în temeiul (...) Legii nr. 51/1995 (...) am hotărât ÎNFIINȚAREA UNIUNII AVOCAȚILOR DIN ROMÂNIA” (în prezent este vorba despre Uniunea Națională a Barourilor din România Bota, așa încât cuvintele „Uniunea Avocaților din România” trebuie înțelese „Uniunea Națională a Barourilor din România”, pentru detalii, a se vedea cele arătate de noi *supra*. nr.2, nota de subsol nr.3); de asemenea, în art.26 al actului constitutiv al UNBR Bota se vorbește despre „(...) membrii Uniunii (adică, UNBR Bota – nota ns.) care au consimțit la înființarea acesteia”. Având în vedere că în actul constitutiv al UNBR Bota se vorbește despre „subsemnați”, „membri fondatori”, „membrii Uniunii”, adică se folosește pluralul și

genul masculin, avem de a face cu indicii că, avem de a face cu o exprimare care evidențiază că această UNBR Bota a fost înființată de persoane fizice, subiecte distincte de drept, iar nu de o persoană juridică (dacă era vorba despre o persoană juridică, despre filiala Bălești Gorj a asociației „Figaro Potra”, ca element de înființare a UNBR Bota, atunci s-ar fi folosit singularul și genul feminin sau, în orice caz, s-ar fi folosit o cu totul altă exprimare).

Așadar, în opinia noastră, văzând actul constitutiv al UNBR Bota, putem susține că aceasta (UNBR Bota) a fost înființată de persoane fizice, subiecte de drept distincte, de sine stătătoare, independente, înființare ce a avut loc la data de 20 iunie 2004 și ea (UNBR Bota), cel mai probabil, „a dobândit” personalitate juridică precum o persoană morală de drept privat (de pildă, precum o persoană morală fără scop patrimonial); în definitiv, am putea rezuma, comprimă fraza aceasta în felul următor: UNBR Bota a fost înființată de persoane fizice, subiecte de drept distincte, de sine stătătoare. Totodată, așa cum am mai spus-o, în cazul UNBR Bota (presupunând că ea putea fi înființată), este aplicată⁵⁰ Legea nr.51/1995; s-ar părea că, într-adevăr, privitor la UNBR Bota (presupunând că ea putea fi înființată), am putea vorbi despre cadrul instituționalizat prin Legea nr.51/1995 (vom vedea, însă, că, în realitate, pe marginea UNBR Bota, Legii nr.51/1995, cadrului instituționalizat prin Legea nr.51/1995, toată chestiunea este aceasta: UNBR Bota putea ea fi înființată ?; altfel zis, trebuie stabilit dacă UNBR Bota putea fi înființată sau nu, iar dacă răspunsul este afirmativ, atunci putem spune, cu indulgență, că, referitor la UNBR Bota, este aplicată Legea nr.51/1995, este vorba despre cadrul instituționalizat prin Legea nr.51/1995; dacă, însă, răspunsul este negativ, dacă UNBR Bota nici nu putea fi înființată, este cât se poate de evident că, în privința UNBR Bota, nu putem vorbi despre Legea nr.51/1995, nu putem spune că este aplicată Legea nr.51/1995; deocamdată, ne ferim să dăm un răspuns la întrebarea din această paranteză, chiar dacă, în rândurile precedente din lucrarea de față –de pildă, *supra*. nr.5-, într-o oarecare măsură, am anticipat).

8. „Războiul” dintre cele „două” Uniuni Naționale ale Barourilor din România. Susținătorii UNBR tradiționale și susținătorii UNBR Bota, nici unii, nici alții nevăzând cu ochi buni structura „concurrentă”, au trecut la manifestări belicoase (într-adevăr, fiind vorba, de pildă, despre schimburi de argumente, mai mult sau mai puțin acide, între susținătorii UNBR tradiționale și cei ai UNBR Bota, suntem de părere că, în definitiv, oarecum, putem discuta despre un „război” între UNBR tradițională și UNBR Bota). Numeroasele plângeri penale depuse de avocații tradiționali împotriva avocaților Bota sunt notorii. De asemenea, un autor⁵¹, referindu-se, din câte credem, la barourile membre ale UNBR Bota, afirmă: „*în ultima perioadă de timp au existat tot mai multe încercări de constituire a unor barouri (...) paralele (...)*”, după care continuă, „*(...) credem că nu trebuie să existe barouri (...) paralele (...)*”; se înțelege, este de la sine înțeles, din cuvintele acestui autor, că nu trebuie să existe nici UNBR Bota.

În favoarea UNBR Bota, un autor ne spune așa: „*avem Uniunea Națională a Barourilor din România "tradițională" (fără acte) și Uniunea Națională a Barourilor din România varianta Bota în care sunt înscrise singurele Barouri Legale din România, ce dețin acte de înființare conform legislației în vigoare*”⁵². Aceste vorbe ale autorului Miloiu semnifică următorul lucru: UNBR Bota și (barourile Bota) sunt singurele entități ce pot fi avute în vedere, ce pot fi acceptate, iar UNBR tradițională (și barourile tradiționale) sunt fără acte, ilegale, sunt, așadar, negate.

9. În continuare, vom încerca să limpezim apele. Ne vom strădui să lămurim problema enunțată din capul locului, anume aceasta: există, în sistemul juridic român, două Uniuni Naționale ale Barourilor din România ?

10. Elementele pe deplin lămuritoare: decizia Curții Europene de la Strasbourg cu privire la admisibilitatea cererii nr.24057/03 prezentată de Pompiliu Bota contra României și doctrina franceză. În decizia Curții Europene de la Strasbourg, decizie cu privire la admisibilitatea cererii nr.24057/03 prezentată de Pompiliu Bota contra României (mai exact, în partea acestei decizii intitulată „*En Droit*”), citim următoarele: “*en l'espèce, la Cour relève que l'Union a été instituée par la loi n° 51/1995 et qu'elle poursuit un but d'intérêt général, à savoir la promotion d'une assistance juridique adéquate et, implicitement, la promotion de la justice elle-même (...)*” (în speță, Curtea relevă că Uniunea a fost instituită prin Legea nr.51/1995 și că ea urmărește un scop de interes general, adică promovarea unei asistențe juridice adecvate și, implicit, promovarea a însăși justiției – trad. ns.; pentru o deplină claritate, ne vedem ținuți să repetăm: Curtea Europeană de la Strasbourg ne spune că Uniunea a fost instituită, înființată prin Legea nr.51/1995 și că ea – Uniunea- urmărește un scop de interes general).

Întâi și-ntâi, aprioric trecerii la analiza mai în detaliu a vorbelor Curții Europene, vorbe rediate mai sus, la paragraful de față, vom zice următoarele: prin cele spuse mai sus (*supra.* nr.5), am indicat că punctul de vedere al profesorului Corneliu-Liviu Popescu ni se pare întemeiat; așadar, în cazul entității naționale a avocaturii (entitatea tradițională), ni se pare că există continuitate; am putea foarte bine susține că UNBR (tradițională) este continuatoarea entității naționale de odinioară, de altădată a avocaturii [de pildă, putem crede că UNBR –tradițională- este continuatoarea, este, oarecum, spre exemplu, chiar Consiliul(ui) Central al Colegiilor de Avocați din R.P.R –Decretul nr.281/1954-, (a) Uniunea(ii) Avocaților din România – despre care vorbesc Decretul-lege nr.90/1990 și Legea nr.51/1995, aceasta din urmă în forma nemodificată de Legea nr.255/2004-; cu alte cuvinte, Consiliul Central al Colegiilor de Avocați din R.P.R. a devenit Uniunea Avocaților din România, care, la rândul său, a devenit UNBR tradițională; așa fiind, la urma urmelor, putem zice, situându-ne la extremitățile lanțului din exemplul dat, că UNBR tradițională este continuatoarea Consiliului Central al Colegiilor de Avocați din R.P.R, este, oarecum,

Consiliul Central al Colegiilor de Avocați din R.P.R.]; astfel văzând lucrurile, luând în discuție întreg lanțul –Consiliul Central al Colegiilor de Avocați din R.P.R., UAR, UNBR tradițională-, putem considera că UNBR (tradițională) este persoană juridică de drept public (înființată de legiuitor, numai legiuitorul putând-o înființa, așa încât, legiuitorul înființând doar o singură UNBR –cea tradițională-, UNBR Bota –apărută în 20 iunie 2004- nu putea fi creată, nu există) și, la urma urmelor, nu ar mai fi întru totul necesar să avem în vedere decizia Curții de la Strasbourg (decizie care, poate, ar părea discutabilă).

Totuși, mai mult de dragul discuției, pe marginea entității naționale tradiționale a avocaturii, vom accepta părerea favorabilă UNBR Bota că nu există continuitate, că UNBR tradițională nu poate fi continuatoarea Consiliului Central al Colegiilor de Avocați din R.P.R. (despre care vorbește Decretul nr.281/1954, ale cărui texte cu privire la entitatea națională a avocaturii au fost abrogate prin Decretul-lege nr.90/1990), nu poate fi continuatoarea Uniunii Avocaților din România (despre care vorbește Decretul-lege nr.90/1990, abrogat prin Legea nr.51/1995). Totuși, concesiile făcute avocaților Bota se va opri, în mod necesar, aici; UNBR tradițională, în mod imperios, va trebui considerată continuatoarea Uniunii Avocaților din România despre care vorbește Legea nr.51/1995 (așadar, referindu-ne mai degrabă la UAR, acceptăm, de dragul discuției, că putem separa Uniunea Avocaților din România despre care vorbește Decretul-lege nr.90/1990 de Uniunea Avocaților din România despre care vorbește Legea nr.51/1995 și vom spune că UNBR tradițională nu continuă UAR despre care vorbește Decretul-lege nr.90/1990; totuși, UNBR tradițională este continuatoarea UAR despre care vorbește chiar Legea nr.51/1995 în forma avută de lege în momentul adoptării și ca urmare a modificării prin Legea nr.231/2000, dacă nu din alte motive, atunci doar pentru că ambele –UNBR tradițională și UAR despre care vorbește chiar Legea nr.51/1995- aparțin unuia și aceluiași act normativ, adică, în mod cu totul evident, Legii nr.51/1995).

11. Într-adevăr, vom porni de la ideea că UNBR tradițională este continuatoarea doar a UAR tradiționale⁵³ despre care vorbește Legea nr.51/1995, este, oarecum, UAR tradițională.

Așadar, va trebui să avem în vedere cele zise de instanța europeană de la Strasbourg în decizia cu privire la admisibilitatea cererii nr.24057/03 prezentată de Pompiliu Bota contra României (mai exact, vom avea în vedere vorbele instanței europene de la Strasbourg rostite în partea intitulată „*En Droit*” a acestei decizii tocmai pomenite în fraza de față), anume “*en l'espece, la Cour relève que l'Union⁵⁴ a été instituée par la loi n° 51/1995 et qu'elle poursuit un but d'intérêt général, à savoir la promotion d'une assistance juridique adéquate et, implicitement, la promotion de la justice elle-même (...)*”. În română vorbind, Uniunea Avocaților din România tradițională (deci, UNBR tradițională) a fost instituită de Legea nr.51/1995 și ea urmărește un scop de interes general. Într-adevăr, privind, analizând mai atent, mai

În detaliu vorbele instanței europene de la Strasbourg, vom observa sau, mai bine zis, observăm că, de pildă, expresia Curții Europene a Drepturilor Omului, anume „*a fost instituită*” este sinonimă aceleia de „*a fost înființată*”. Chiar cu riscul de a părea agasanți, reluăm: instanța europeană de la Strasbourg ne învață că Uniunea Avocaților din România tradițională (deci, UNBR tradițională) a fost instituită (a fost înființată) de Legea nr.51/1995 și ea urmărește un scop de interes general.

Un monstru sacru⁵⁵ al dreptului civil ne învață așa: „*Parmi les personnes morales, il en est qui relèvent principalement du droit public, d'autres du droit privé. Selon quel critère ? La source: tantôt la loi, tantôt l'autonomie de la volonté. Mais aussi le but: soit l'intérêt public (...), soit des intérêts privés (...)*”. Așadar, criteriul pe baza căruia distingem între persoane morale de drept public și persoane morale de drept privat este sursa (fie legea, fie autonomia de voință), însă, de asemenea, scopul (fie interesul public, general, fie interese private). Astfel, în măsura în care o persoană morală își are sursa în lege și scopul său este interesul public, general, acea persoană morală este una de drept public.

Așa cum am văzut mai sus, Curtea Europeană de la Strasbourg ne spune că UAR tradițională (în prezent, UNBR tradițională) a fost înființată prin lege (Legea nr.51/1995) și că UAR tradițională (actualmente, UNBR tradițională) urmărește un scop de interes general, public (anume, promovarea unei asistențe juridice adecvate și, implicit, promovarea a însăși justiției); Jean Carbonnier ne arată că în măsura în care o persoană morală își are sursa în lege și scopul său este interesul public, general, acea persoană morală este una de drept public.

Ținând seama de decizia Curții Europene de la Strasbourg, decizie cu privire la admisibilitatea cererii nr.24057/03 prezentată de Pompiliu Bota contra României și de vorbele savantului autor Jean Carbonnier, concluzia nu poate fi decât aceasta: UNBR tradițională este o persoană juridică de drept public [astfel, art.57 alin.(2) din Legea nr.51/1995 trebuie înțeles în sensul că UNBR este persoană morală de drept public].

12. Cu adevărat, UNBR (zisă tradițională) este persoană juridică de drept public (ceea ce înseamnă că scopul său este interesul public și a fost înființată prin lege; într-adevăr, UAR/UNBR tradițională este persoană morală de drept public și a fost persoană juridică de drept public de la început, în orice caz, de dinaintea apariției elementelor –referindu-ne mai ales la UAR/UNBR Bota- Bota; subliniem, încă o dată, ideea: UNBR tradițională este persoană juridică de drept public); așadar, a fost înființată prin Legea nr.51/1995, a fost înființată de legiuitor, doar legiuitorul putând înființa o entitate națională a avocaturii⁵⁶ (și, de altfel, entități regionale, teritoriale ale avocaturii, adică barouri, barouri ce sunt membre, elemente componente ale entității naționale a avocaturii). Legiuitorul a înființat o singură UNBR (cea zisă tradițională), așa cum se desprinde din textele Legii nr.51/1995.

La urma urmelor, oricum am privi lucrurile (a se vedea, în mod cu totul special, *supra.* nr.10-11) rămâne ideea: UNBR (așa-numită tradițională⁵⁷) a fost și este persoană juridică de drept public, cu tot ceea ce înseamnă, implică un asemenea aspect.

Persoane fizice, subiecte de drept de sine stătătoare, au “creat” UNBR Bota, ceea ce, în realitate, este cu neputință din punct de vedere juridic (așa cum ziceam la începutul acestui paragraf, doar legiuitorul putând crea o UNBR). UNBR Bota nu putea fi înființată, ea nu există din punct de vedere juridic (și, de asemenea, elementele sale componente, membre, anume barourile Bota, nu există din punct de vedere juridic; avocatura paralelă, nici ea nu există din punct de vedere juridic); în sfârșit, UNBR Bota, barourile Bota, avocatura paralelă nu există din punct de vedere juridic, referitor la toate aceste elemente nu are cum să fie aplicată Legea nr.51/1995, nu poate fi vorba despre cadrul instituționalizat prin Legea nr.51/1995.

13. Așa cum am arătat în cele de mai sus (*supra.* nr.12), în sistemul nostru juridic există o singură UNBR (cea numită tradițională). UNBR Bota nu putea fi înființată, nu există din punct de vedere juridic, elementele sale componente, membre, anume barourile Bota, nu există din punct de vedere juridic, avocatura paralelă nu există din punct de vedere juridic, avocații Bota nu sunt, în realitate, avocați. “Avocații” Bota, prin activitatea lor ilicită, se află în sfera dreptului penal. Despre infracțiunile comise de “avocații” Bota vom vorbi în continuare (*infra.* nr.14-16), așadar, aprioric observațiilor conclusive (*infra.* nr.17).

14. Semnificația penală a conduitei avocaților Bota. Analiza semnificației penale a acțiunilor celor care fac parte din structurile ilegitime Bota, entități Bota inexistente din punct de vedere juridic, trebuie să debuteze cu reiterarea și apoi accentuarea faptului că aceste structuri nu au absolut niciun fundament legal, ele transgresând în mod clar limitele structurale ale organizării profesiei de avocat impuse de Legea nr.51/1995. Această ilegitimitate trebuie de la bun început evidențiată pentru că ea reprezintă cauza primară a caracterului ilicit de natură penală a conduitei avocaților Bota. Chiar dacă nucleul dur al analizei noastre îl va constitui infracțiunea de exercitare fără drept a profesiei de avocat (existența ei raportat la conduita profesională a avocaților Bota fiind absolut evidentă⁵⁸), semnalăm de la bun început faptul că, în același context al exercitării ilegitime a profesiei de avocat, avocații Bota pot comite și alte fapte de natură penală. Vom trata individual fiecare dintre aceste ipoteze, nu într-o manieră descriptivă (prin descrierea în mod clasic a conținutului infracțiunilor pe care avocații Bota le pot comite), ci semnalând doar acele aspecte considerate de noi a fi esențiale.

15. Infracțiunea de exercitare fără drept a profesiei de avocat (săvârșită de către “avocații” Bota). Conform art.25 din Legea nr.51/1995 „*exercitarea oricărei activități de asistență juridică specifică profesiei de avocat și prevăzută la*

art. 3 de către o persoană fizică sau juridică ce nu are calitatea de avocat înscris într-un barou și pe tabloul avocaților acelu barou constituie infracțiune și se pedepsește potrivit legii penale". Această normă penală⁵⁹ dobândește eficacitate doar dacă este întregită cu prevederile art.281 C.pen.⁶⁰, raportarea la art.281 C.pen.⁶¹ fiind necesară pentru determinarea limitelor legale ale sancțiunii pentru o asemenea faptă⁶².

Textul de incriminare gravitează în jurul verbului „a exercita”, acesta fiind practic elementul determinant al conduitei cu semnificație penală. În ceea ce privește semnificația termenului de „exercitare” raportat la profesia de avocat, ea este ușor determinabilă dacă avem ca reper (astfel cum chiar și norma de incriminare ne indică), art.3 din Legea nr.51/1995 care cuprinde toate acele activități efectuate de avocat ca modalitate de exercitare a profesiei. Astfel, conform art.3 din Legea nr.51/1995: „ *activitatea avocatului se realizează prin: a) consultații și cereri cu caracter juridic; b) asistență și reprezentare juridică în fața instanțelor judecătorești, a organelor de urmărire penală, a autorităților cu atribuții jurisdicționale, a notarilor publici și a executorilor judecătorești, a organelor administrației publice și a instituțiilor, precum și a altor persoane juridice, în condițiile legii; c) redactarea de acte juridice, atestarea identității părților, a conținutului și a datei actelor prezentate spre autentificare; d) asistarea și reprezentarea persoanelor fizice sau juridice interesate în fața altor autorități publice cu posibilitatea atestării identității părților, a conținutului și a datei actelor încheiate; e) apărarea și reprezentarea cu mijloace juridice specifice a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice în raporturile acestora cu autoritățile publice, cu instituțiile și cu orice persoană română sau străină; f) activități de mediere; g) activități fiduciare constând în primirea în depozit, în numele și pe seama clientului, de fonduri financiare și bunuri, rezultate din valorificarea sau executarea de titluri executorii, după încheierea procedurii succesoriale sau a lichidării, precum și plasarea și valorificarea acestora, în numele și pe seama clientului, activități de administrare a fondurilor sau a valorilor în care acestea au fost plasate; h) stabilirea temporară a sediului pentru societăți comerciale la sediul profesional al avocatului și înregistrarea acestora, în numele și pe seama clientului, a părților de interes, a părților sociale sau a acțiunilor societăților astfel înregistrate; i) activitățile prevăzute la lit. g) și h) se pot desfășura în temeiul unui nou contract de asistență juridică; j) orice mijloace și căi proprii exercitării dreptului de apărare, în condițiile legii*”⁶³. Este esențial de adăugat faptul că, de regulă, nu vor intra sub incidența legii penale acele acte care au un caracter ocazional și excepțional⁶⁴. În ceea ce privește îndeplinirea acestei condiții privind desfășurarea anumitor activități specifice profesiei de avocat, aceasta este în mod evident îndeplinită de avocații barourilor Bota.

O discuție interesantă este cea privitoare la momentul consumativ al faptei⁶⁵. Este clar că această infracțiune este una de pericol abstract⁶⁶, astfel că momentul în care intervine consumarea faptei este momentul în care s-a „exercitat”

fără drept profesia de avocat. În consecință, esențial pentru identificarea momentului consumării faptei este a se determina din ce moment vom putea vorbi despre o exercitare fără drept. În acest context, dorim să semnalăm că, o comparație dintre cele două texte (art.281 C.pen. respectiv art.25 din Legea nr.51/1995), relevă o diferență esențială. Sintagma „exercitare a unei profesii” din art.281 C.pen. implică o oarecare continuitate și repetitivitate în realizarea activităților specifice acelei profesii⁶⁷, transformând implicit infracțiunea într-o infracțiune similară celei de obicei (doar similară pentru că ea prezintă câteva diferențe față de infracțiunea de obicei clasică)⁶⁸. Pe de altă parte, art.25 din Legea nr.51/1995, deși preia același termen de „exercitare” suprimă aparent cerința repetitivității activităților specifice profesiei de avocat prin precizarea consecutivă „oricărei activități”. Astfel din interpretarea literală a sintagmei „exercitarea oricărei activități”, poate rezulta că momentul consumativ al faptei intervine imediat ulterior îndeplinirii oricărei activități prevăzute de art.3 din Legea nr.51/1995 pentru care nu există o altă autorizare specială. Urmărilor pe care această aparentă derogare de la norma comună le-ar produce nu ar fi deloc ne semnificative. Astfel, așa cum arătam anterior infracțiunea prevăzută de art.281 C.pen. va fi, având în vedere semantica termenului exercitare care presupune o oarecare repetitivitate, o infracțiune similară celei de obicei. Aceasta înseamnă că momentul consumativ va interveni după existența unui număr suficiente de acte din care să se poată deduce „exercitarea” (obiceiul dacă e să continuăm paralela cu infracțiunea de obicei) iar orice act ulterior se va subsuma acestei conduite, fiind vorba despre o unitate de infracțiune. Încetarea conduitei ilegale va echivala cu momentul epuizării faptei. Pe de altă parte, în cazul norme speciale, nemaiputându-se vorbi despre o repetitivitate implicită din cauza intervenției legiuitorului care, aparent, oferă semnificație penală și exercitării unei activități singulare specifice profesiei de avocat, atunci când avocatul Bota va realiza intermitent diferite activități el va comite de regulă fapta sub forma unei infracțiuni continuate și nu o singură infracțiune, fapt ce va avea repercusiuni asupra sancțiunii aplicabile (având în vedere sporul de 5 ani posibil a fi aplicat în cazul infracțiunii continuate). O altă consecință oarecum ridicolă este aceea că norma de incriminare specială impune sancționarea inclusiv a persoanei care întreprinde asemenea activități de genul redactării unor acte juridice absolut ocazional și în mod excepțional, și nu în mod continuu sau repetat. O asemenea abordare ni se pare cel puțin excesivă. În ceea ce ne privește, pledăm pentru o interpretare rațională a textului de incriminare, remutând accentul chiar și în norma specială pe termenul de exercitare. Astfel, considerăm că și în acest caz în centrul atenției trebuie să se afle termenul de exercitare⁶⁹ (care impune așa cum am arătat o oarecare repetitivitate) și că acel singular problematic („oricărei activități”) trebuie considerat a fi un nefericit termen de conexiune între termenul de exercitare și concretizarea conținutului acestuia raportat la profesia de avocat⁷⁰. În sprijinul acestei rezolvări vin și o serie de soluții din practica judiciară. Astfel, spre exemplu în aproape singularea, dar răsunătoarea soluție de

condamnare a avocatului Bota pronunțată de judecătoria Deva din 2009, promotorul barourilor Bota și al U.N.B.R. Bota, acesta a fost condamnat pentru comiterea infracțiunii de exercitare fără drept a profesiei de avocat, fără ca instanța să fi reținut că acesta a comis fapta în formă continuată⁷¹.

Un alt element necesar pentru tipicitatea faptei este ca aceste activități să se realizeze „fără drept”. Precizăm că suntem în prezența unei condiții de tipicitate, rațiunea fiind evidentă: exercitarea profesiei de avocat în condițiile legii nu lezează absolut nicio valoare socială, astfel că o asemenea faptă nu poate fi nici măcar tipică, pentru ca apoi ea să fie justificată prin autorizarea legii. În acest caz sintagma „fără drept” trebuie raportată la condițiile impuse de lege pentru dobândirea calității de avocat. Conform prevederilor legale, calitatea de avocat se dobândește prin decizie a Baroului în care respectivul avocat s-a înscris⁷². În ceea ce privește avocații Bota chiar dacă aceștia sunt înscrși în structuri omonime celor tradiționale, exercitarea se face în mod evident fără drept, cât timp, așa cum am arătat, singura structura legitimă este U.N.B.R. tradițională și barourile aferente, orice formă de organizare exterioară acestei structuri fiind în mod evident nelegală.

Cu privire la latura subiectivă a faptei aceasta se poate comite exclusiv cu intenție directă sau indirectă. Singura precizare pe care dorim să o facem aici, este faptul că, având în vedere multitudinea soluțiilor de practică judiciară cu privire la inexistența infracțiunii de exercitare fără drept a profesiei de avocat (care le depășesc ca număr pe cele de condamnare), oricare dintre avocații Bota, în cazul demarării procesului penal împotriva lui pentru comiterea acestei fapte, ar putea invoca (iar argumentul ar fi unul destul de puternic) existența unei erori asupra tipicității faptei. Mai exact, acesta ar putea susține că, având în vedere multitudinea soluțiilor cu autoritate de lucru judecat care confirmă legalitatea activității sale, acesta a fost în eroare vincibilă, fapt care va duce la modificarea laturii subiective în culpă și în consecință la lipsa de tipicitate a faptei. Șansele de reușită ale unui asemenea argument sunt destul de mari, pentru că o respingere a acestuia ar echivala credem noi cu faptul că statul pretinde avocatului Bota să cunoască și să aplice mai bine legea decât propriile sale organe judiciare, concluzie absolut absurdă.

Referitor la participație două elemente specifice merită a fi menționate. În primul rând precizăm faptul că această infracțiune nu poate fi comisă în coautorat. Astfel, spre exemplu în cauze în care clientul este reprezentat de doi avocați Bota, fiecare dintre aceștia va comite o infracțiune de exercitare fără drept a profesiei de avocat în forma autoratului. În al doilea rând, cel care pune la dispoziție oricărui avocat această structura nelegală permițându-i aderarea la ea, va comite infracțiunea de exercitare fără drept a profesiei de avocat în forma complicității. Am dori să putem vorbi și despre o răspundere a persoanei juridice, însă atragerea ei în acest caz este imposibilă având în vedere faptul că persoana juridică U.N.B.R. Bota există doar în plan faptic nu și în plan juridic.

16. Alte fapte cu semnificație penală, posibil a fi comise de avocații

Bota. Calitatea de avocat al celui cu care clientul încheie contractul de asistență juridică are în mod evident un caracter determinant pentru încheierea respectivului act juridic. Astfel, încheierea unor contracte de asistență juridică de către avocații Bota cu clienți induși în eroare cu privire la calitatea reală de avocat a contra-părții poate constitui fapta de înșelăciune în convenții prevăzută de art.215 alin.(4) C.pen. Problematic este aici elementul necesar al inducerii în eroare. Mai exact, în mod evident, în cazul în care clientul cunoaște caracterul controversat și intens discutat al legitimității exercitării profesiei de avocat sau când avocatul Bota prezintă clientului aceste aspecte, iar clientul deși informat își asumă riscul, nu se poate în mod evident vorbi despre o inducere în eroare. Categorieic însă că vor intra în sfera de aplicare a acestei norme de incriminare situațiile în care clientul încheie contractul de asistență juridică, indus în eroare fiind de titulatura de avocat pe care avocatul Bota și-o arogă și eventual o afișează la sediul acestuia sau în instanță. Tot în acest context trebuie analizat și conținutul sintagmei „*dacă s-a pricinuit o pagubă*”. Astfel, întrebarea care se pune este dacă se poate vorbi despre pricinuirea unei pagube în situația în care activitatea specifică profesiei de avocat a avocatului Bota a fost una încununată de succes. Considerăm că și în acest caz achitarea onorariului ca urmare a încheierii unui contract de asistență juridică poate fi considerată un act de autolezare patrimonială a victimei, succesul reputat de avocatul Bota neavând aptitudinea de a anula faptul că victima înșelăciunii a achitat o sumă de bani în temeiul unui contract încheiat prin inducerea în eroare. Actul de dispoziție există, legătura causală între inducerea în eroare și actul de dispoziție există, astfel că nu vedem ce obstacol insurmontabil ar putea exista pentru a împiedica reținerea împotriva avocatului Bota a unei infracțiuni de înșelăciune în convenții în formă consumată. În mod evident, infracțiunea de înșelăciune se va reține în concurs cu infracțiunea de exercitare fără drept a profesiei de avocat⁷³.

Într-o analiză privitoare la semnificația penală a conduitei avocaților Bota, autorul propune sancționarea acestora inclusiv pentru infracțiunea de favorizare a infractorului. Considerăm că o asemenea abordare este una exagerată, „ajutorul dat” fiind în acest caz specific activității pe care avocatul Bota o exercită fără drept⁷⁴. De aceea, nu credem că o asemenea infracțiunea ar trebui reținută în sarcina avocatului Bota.

Am făcut referire aici la acele fapte penale care în opinia noastră sunt cele mai frecvent comise de către avocații Bota. Este clar însă că activitatea avocaților Bota poate implica o suită de alte activități care intră sub incidența legii penale și că organele judiciare vor trebui să renunțe la inerția de a încadra faptele avocaților Bota exclusiv ca fapta de a exercita fără drept profesia de avocat și de a analiza mai în detaliu activitatea acestora pentru a determina dacă faptele acestora nu au și o altă semnificație penală.

17. Precizări sau consemnări conclusive. Astfel cum am arătat în rândurile ce preced, UNBR tradițională, oricum am privi lucrurile, a fost și este persoană juridică de drept public (a se vedea, îndeobște, *supra.* nr. 10-12), ceea ce vrea să zică mai ales că a fost înființată de legiuitor, doar legiuitorul putând înființa o entitate națională a avocaturii⁷⁵ (și, de altfel, entități regionale, teritoriale ale avocaturii, adică barouri, barouri ce sunt membre, elemente componente ale entității naționale a avocaturii), legiuitorul înființând o singură UNBR (cea zisă tradițională) și doar barourile numite „tradiționale”⁷⁶. Ca să răspundem și aici la întrebarea ce este titlul studiului de față, în sistemul nostru juridic există o singură UNBR (la rigoare, impropriu numită „tradițională”, din simplul motiv că este, în realitate, singura existentă, așa încât foarte bine îi putem spune doar UNBR).

UNBR (zisă tradițională) este singura existentă din punct de vedere juridic, UNBR Bota (și barourile Bota, respectiv avocatura Bota) nu ființează din punct de vedere juridic. La urma urmelor, atât în opinia noastră, cât și în cea a profesorului Corneliu-Liviu Popescu (pentru a ne referi doar la acest doctrinar), UNBR Bota și barourile Bota sunt inexistente din punct de vedere juridic. Mai pe larg zicând, soluția inexistenței juridice a UNBR Bota și a barourilor Bota este viziunea împărtășită atât de noi, cât și de profesorul Corneliu-Liviu Popescu, atât că argumentele ce justifică respectiva soluție sunt diferite (precum am spus-o, însă, atât în ceea ce ne privește, cât și în ceea ce-l privește pe profesorul Corneliu-Liviu Popescu, UNBR Bota și barourile Bota sunt fără ființă din punct de vedere juridic, sunt inexistente din punct de vedere juridic). Profesorul Corneliu-Liviu Popescu⁷⁷ argumentează astfel soluția inexistenței din punct de vedere juridic a UNBR Bota și a barourilor Bota: UNBR Bota și barourile Bota au fost create de o persoană juridică (filiala Bălești Gorj a asociației „Figaro Potra”), care persoană juridică nu mai există și se consideră că nu a existat vreodată, așa încât nici UNBR Bota și barourile Bota nu există și se consideră că nu au existat vreodată. Astfel, în ochii profesorului Corneliu-Liviu Popescu, UNBR Bota și barourile Bota sunt inexistente din punct de vedere juridic, pentru că au fost înființate de o persoană morală inexistentă din punct de vedere juridic.

După noi, așa cum socotim că se desprinde din aspectele pertinente de pe site-ul www.bota.ro, UNBR Bota și, pare-ni-se, barourile Bota nu au fost înființate de filiala Bălești Gorj a asociației „Figaro Potra”, nu au fost înființate de o persoană morală, ci au fost înființate de persoane fizice, subiecte de drept de sine stătătoare. Persoane fizice, subiecte de drept de sine stătătoare (sau, mai pe larg vorbind, orice entitate de drept privat) nu puteau și nu pot înființa o UNBR sau barouri, ci numai legiuitorul poate crea o entitate națională a avocaturii și entități teritoriale ale avocaturii. Precum am mai spus-o, UNBR tradițională a fost (oricum am privi lucrurile –a se vedea, mai ales *supra.* nr.10-12-, UNBR tradițională a fost persoană morală de drept public dinainte de apariția entităților Bota) și este persoană juridică de drept public, adică a fost creată de legiuitor (evident, prin lege) și doar legiuitorul

putea înființa o UNBR (și entități teritoriale ale avocaturii, adică barouri). Legiuitorul român a înființat o singură UNBR (cea tradițională) și, de altfel, a înființat doar barourile tradiționale, astfel că UNBR Bota și barourile Bota (entități „înființate”⁷⁸ de subiecte de drept privat, mai exact, de persoane fizice, subiecte de drept de sine stătătoare), în realitate, nu puteau fi create, UNBR Bota și barourile Bota fiind inexistente din punct de vedere juridic, referitor la toate aceste elemente neavând cum să fie aplicată Legea nr.51/1995.

Cu adevărat, chiar dacă pentru argumente diferite, soluția noastră și cea a profesorului Corneliu-Liviu Popescu este aceeași: UNBR Bota și barourile Bota nu există din punct de vedere juridic. Cu adevărat, UNBR Bota, barourile Bota, avocatura Bota nu există din punct de vedere juridic, avocații Bota nu sunt, în realitate, avocați, așa încât absolut toți magistrații trebuie să renunțe la poziția favorabilă elementelor Bota și să înceapă a socoti că suntem în prezența infracțiunilor despre care am vorbit în rândurile de mai sus (de pildă, exercitarea fără drept a profesiei de avocat, înșelăciune în convenții; cu adevărat, ca să ne referim mai ales la infracțiunea de exercitare fără drept a profesiei de avocat, magistrații sau aceia dintre ei care pronunță soluții inacurate științific, trebuie să revină asupra poziției lor, să înceapă a considera că „avocații” Bota comit infracțiunea de exercitare fără drept a profesiei de avocat, așa încât absolut pentru orice persoană să fie clar că, în măsura în care se dedă la exercitarea avocaturii în afara barourilor și UNBR tradiționale, se află în sfera ilicitului penal, să fie clar că activitatea sa este una lipsită de legalitate, de legitimitate, să fie clar că fapta sa este una tipică, să fie clar că nu se poate accepta invocarea unei erori asupra tipicității faptei).

Vom pune capăt analizei de față zicând, pentru ultima dată, că UNBR tradițională a fost și este persoană juridică de drept public, UNBR tradițională este singura din sistemul nostru juridic. Elementele Bota (cu specială referire la UNBR Bota) nu există din punct de vedere juridic, iar o persoană malițioasă ar putea fi tentată să afirme, având mai multă sau mai puțină dreptate, că UNBR Bota nu este altceva decât, eventual, o odraslă a somnului rațiunii.

¹ Ca regulă, în continuare, *brevitatis causa*, UNBR. În sfârșit, în acest studiu vom pomeni și Uniunea Avocaților din România, zicându-i uneori, *brevitatis causa*, UAR.

* Doctorand, Facultatea de Drept a UBB Cluj-Napoca, cadru didactic asociat; tamba_adrian@yahoo.com

** Doctorand, Facultatea de Drept a UBB Cluj-Napoca, cadru didactic asociat, avocat Baroul Cluj; serbandorinalina@yahoo.co.uk

² Problema avocaturii paralele nu a rămas neobservată de presă, jurnaliștii aducând-o la cunoștința publicului. A se vedea, spre exemplu, D.Radu, *Pompiliu Bota a vrut să fenteze legea !*, “Evenimentul (regional al Moldovei)”; articolul poate fi consultat chiar și în formă electronică la adresa de Internet <http://www.evenimentul.ro/articol/pompiliu-bota-a-vrut-sa-fenteze-legea.html>. De asemenea, a se vedea, I.Oros, *Avocați contra avocați*, Monitorulcj.ro (adresa de Internet este aceasta: http://www.monitorulcj.ro/cms/site/m_cj/news/avocati_contra_avocati_2209.html). Recent, în presă a fost din nou observată problema ce ne preocupă și pe noi, anume avocatura paralelă, a se vedea, A.Anghelescu-Stancu, *Congresul Avocaților: Ministrul Justiției a atacat din nou barourile paralele*, ZIUAVECHE.ro (adresa de Internet este următoarea: <http://www.ziuaveche.ro/lumea-justitiei/congresul-avocatiilor-ministrul-justitiei-a-atacat-din-nou-barourile-paralele>); acest din urmă articol, privitor la discursul ținut de către Ministrul Justiției cu ocazia desfășurării Congresului Avocaților 2010 din 17-18 iunie 2010 (Congresul cu pricina a avut loc în Mamaia, județul Constanța), redă, printre mai multe afirmații ale respectivului Ministru al Justiției, și cele spuse de acesta pe marginea avocaturii paralele.

În sfârșit, mai dorim a preciza aici un singur lucru: conflictul dintre cele “două” categorii de avocați nu a scăpat atenției creatorilor Enciclopediei Wikipedia, a se vedea adresa de Internet http://ro.wikipedia.org/wiki/Uniunea_Na%C8%9Bional%C4%83_a_Barourilor_din_Rom%C3%A2nia.

³ Se poate preabine observa că în prezenta lucrare noi discutăm despre UNBR Bota. Totuși, pe site-ul <http://bota.ro/act-constitutiv/> se face vorbire despre Uniunea Avocaților din România (UAR, să-i zicem, Bota). Așa fiind, se ridică întrebarea: avem de a face cu UAR Bota sau cu UNBR Bota ? Răspunsul este că ne aflăm în prezența UNBR Bota. Argumentul este acesta: actul constitutiv de pe site-ul <http://bota.ro/act-constitutiv/> a fost adoptat în temeiul Legii nr.51/1995 nemodificată de către Legea nr.255/2004 (actul constitutiv de pe site-ul <http://bota.ro/act-constitutiv/> a fost adoptat la 20 iunie 2004, iar Legea nr.255/2004, lege care înlocuiește denumirea de „UAR” cu cea de „UNBR”, a fost publicată în „Monitorul Oficial”, Partea I, nr.559 din 23 iunie 2004). Așadar, deși pe site-ul <http://bota.ro/act-constitutiv/> se indică expres UAR Bota, în realitate, ținând seama de faptul că avocații Bota aplică, într-o mai mare sau mai mică măsură, dar totuși aplică Legea nr.51/1995, din momentul în care această dintâi lege a fost modificată de Legea nr.255/2004, avem de a face cu UNBR Bota [denumirea de „UAR” fiind înlocuită cu cea de „UNBR”, chiar și în privința avocaților Bota, care, precum spuneam, par să aplice Legea nr.51/1995; mai pe scurt, cu privire specială la actul constitutiv al entității naționale a avocaturii paralele, „UAR Bota” se citește „UNBR Bota”; în definitiv, în privința UNBR Bota –presupunând că putea fi înființată-, este aplicată Legea nr.51/1995, deci chiar și art.57 alin.(5) și art.83 ale legii avocaturii, UNBR Bota fiind succesoarea UAR Bota, „UAR Bota” citindu-se „UNBR Bota”].

⁴ L.Dănilă, *Organizarea și exercitarea profesiei de avocat*, ediția a 2-a, Editura C.H. Beck, București, 2008, p.9; a se vedea și doctrina citată de autoare

⁵ R.Dimiu, *Stilul judiciar* (ediție îngrijită de D.Lupașcu și N.Crăciun), Editura Rosetti, București, 2004, p.103; se impune a arăta aici că lucrarea lui Radu Dimiu a fost scrisă în 1939, iar la editura Rosetti a fost reeditată în cadrul colecției “Cultura juridică”; astfel, ținând seama de aceea că opera “*Stilul judiciar*” a fost scrisă în 1939, referirea autorului Radu Dimiu la “veacul trecut” vizează anii 1800

- ⁶ C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p.40, paragraful nr.50; studiul tocmai citat a fost întocmit ca urmare a solicitării adresate de către Călin Andrei Zamfirescu Facultății de Drept a Universității din București; într-adevăr, fostul președinte al UNBR tradiționale, d-nul Zamfirescu, a solicitat Facultății de Drept a Universității din București să elaboreze un studiu privind ordinul profesional al avocaților din România, iar conducerea Facultății de Drept i-a încredințat o atare sarcină profesorului Corneliu-Liviu Popescu; studiul întocmit de reputatul doctrinar, studiu al cărui titlu l-am indicat la începutul acestei note de subsol, poate fi consultat pe Internet
- ⁷ Când spunem că vom avea în vedere actele normative ulterioare Legii nr.610 din 21 februarie 1923 ne referim, așa cum se poate desprinde și din cele arătate în textul de bază, la acele acte normative ce prezintă o mai mare însemnătate din perspectiva problemei ce ne preocupă în acest studiu (anume, entitatea națională în materia avocaturii). Astfel fiind, tocmai pentru că nu ni se pare că este de o serioasă importanță atunci când vine vorba despre entitatea națională în materia avocaturii, nu este cazul să abordăm în lucrarea de față, spre exemplu, Decretul nr.250/1978 privind retribuirea muncii desfășurate de avocați pentru acordarea asistenței juridice (acest Decret nr.250/1978 nu este important din perspectiva entității naționale în materie de avocatură, pentru că, deși o entitate națională în materia profesiei de avocat exista când era în vigoare Decretul nr.250/1978, el vizează cu totul alte probleme decât cadrul instituțional al avocaturii).
- ⁸ Prin ideea de “atitudine a legiuitorului” ne referim, în mod special, la suprimarea entității naționale în materie de avocatură prin Decretul nr.39/1950 și la reînființarea sa, după o scurtă perioadă de timp, prin Decretul nr.281/1954; bineînțeles, prin ideea de “atitudine a legiuitorului” mai vizăm și denumirea oferită entității naționale în materia profesiei de avocat de-a lungul istoriei [respectiva denumire fiind fie „Uniunea Avocaților din România”, fie „Uniunea Barourilor din România”, fie „Uniunea Colegiilor de Avocați din România”, fie „Consiliul Central al Colegiilor de Avocați din Republica Populară Română/Republica Socialistă România” (acest Consiliu Central al Colegiilor de Avocați din RPR/RSR fiind adus în discuție de Decretul nr.281/1954, despre acest Consiliu Central al Colegiilor de Avocați din RPR/RSR vorbind Decretul nr.281/1954), fie, din nou, „Uniunea Avocaților din România” fie, precum în prezent, „Uniunea Națională a Barourilor din România”].
- ⁹ C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p.38, paragraful nr.48.
- ¹⁰ *Idem*, p.39, paragraful nr. 49 și p. 40, paragraful nr. 49.
- ¹¹ „Monitorul Oficial” nr. 231 din 21 februarie 1923.
- ¹² C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p.46, paragraful nr.61.
- ¹³ *Idem*, p. 47.
- ¹⁴ „Monitorul Oficial” nr. 301 din 28 decembrie 1931.
- ¹⁵ C. Hamangiu, *Codul general al României (codurile, legile și regulamentele uzuale în vigoare) 1856-1932*, volumul XIX, *Legi uzuale*, Editura Librărie “Universală”, Alcalay & Co., București, 1932, p. 855, nota de subsol nr.1
- ¹⁶ „Monitorul Oficial”, Partea I, nr. 248 din 26 octombrie 1939
- ¹⁷ C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p. 41, paragraful nr. 52 și p. 47, paragraful nr. 63

- ¹⁸ C. Hamangiu, *Codul general al României (codurile, legile și regulamentele în vigoare) 1856-1941*, volumul XXVIII, partea II, *Legi uzuale*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statutului, Imprimeria Centrală, București, 1941, p. 1459, nota de subsol nr. 1
- ¹⁹ Decretul-lege din 1939 are un domeniu de reglementare înfinit mai restrâns decât Legea din 1931, cel dintâi privind doar numirea și funcționarea comisiunilor interimare la Uniunea avocaților și la barourile avocaților din țară, adică doar organele de conducere ale Uniunii avocaților și ale barourilor din țară, iar nicidecum toate problemele, toate aspectele importante din domeniul avocaturii. Ni se pare, deci, că art. II din Decretul-lege din 1939 (art. II al cărui conținut l-am redat mai sus, în textul de bază) este defectuos redactat lăsând să se înțeleagă că acest Decret-lege din 1939 abrogă în întregime Legea din 1931, pe când, în realitate, abrogă doar dispozițiile ce-i sunt contrare din cel din urmă act normativ. Astfel apreciem că trebuie înțeles art. II din Decretul-lege din 1939, în sensul că abrogă nu toată Legea din 1931, ci doar dispozițiile Legii din 1931 contrare Decretului-lege din 1939.
- ²⁰ Pentru observații pe marginea noțiunilor de “drept comun” și “drept special”, a se vedea, I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *Introducere în dreptul civil*, ediția a 2-a, Editura Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2008, p. 13 și urm.
- ²¹ A se vedea și C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p. 47, paragraful nr. 63
- ²² “Monitorul Oficial”, Partea I, nr. 205 din 5 septembrie 1940
- ²³ Pentru discuții purtate în perioada interbelică pe marginea calificării ordinelor profesionale (accentul fiind pus pe ordinul avocaților de către autorul care prezintă respectivele discuții) și pe marginea naturii private sau publice a entităților în materie de avocatură (barouri și entitatea națională), a se vedea, C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p. 53-54, paragrafele nr. 72-75 (a se vedea și doctrina citată de autor la p. 53).
- ²⁴ “Monitorul Oficial” nr. 15 din 17 ianuarie 1948
- ²⁵ “Buletinul Oficial” nr. 11 din 14 februarie 1950
- ²⁶ “Buletinul Oficial” nr. 34 din 21 iulie 1954
- ²⁷ Decretul nr. 281/1954 a fost un act normativ ce a avut viață lungă. Precum s-a observat în doctrină (Ș. Beligrădeanu, *Cu privire la legislația referitoare la impozitul pe venitul realizat din exercitarea profesiei de avocat*, “Dreptul” nr. 4/1999, p. 41), înainte de anul 1990 avocatura era organizată și exercitată potrivit Decretului nr. 281/1954. Ba mai mult, acest Decret nr. 281/1954 nu a fost abrogat total până la Legea nr. 51/1995 (această lege fiind cea care a înlăturat Decretul nr. 281/1954), Decretul-lege nr. 90/1990 menținând Decretul nr. 281/1954 (cu privire la ideea că Decretul-lege nr. 90/1990 a menținut Decretul nr. 281/1954, a se vedea, I. Tudor, *Considerații în legătură cu recenta reglementare a organizării și exercitării avocaturii*, “Dreptul” nr. 5/1990, p. 57); bineînțeles, autorul Ilie Tudor consideră că acest Decret-lege nr. 90/1990 utilizează o tehnică legislativă nefirească prin aceea că menține Decretul nr. 281/1954 (I. Tudor, *op.cit.*, p. 57); într-adevăr, menținerea Decretului nr. 281/1954 pentru organizarea și exercitarea avocaturii în Republica Populară Română de către Decretul-lege nr. 90/1990 privind unele măsuri pentru organizarea și exercitarea avocaturii în România pare nefirească, fiind tentați să spunem că legiuitorul de la 1990 ar fi trebuit să procedeze precum legiuitorul de la 1940 (a se vedea cele arătate mai sus pe marginea Legii din 1931 și Decretului-lege din 1940); pe de altă parte, am văzut mai sus că Decretul-lege din

- 1940 reglementa absolut toate aspectele pe care le cuprindea Legea din 1931, pe când Decretul-lege nr. 90/1990 nu reglementează toate aspectele cuprinse de Decretul nr. 281/1954 (așa cum sunt, de pildă, îndatoririle avocatului). Oricum ar fi, Decretul nr. 281/1954 a dăinuit, așadar, mai bine de patru decenii. Mai avem a spune aici că în timpul în care era în vigoare Decretul nr. 281/1954, lucrările de specialitate dedicate avocaturii nu au lipsit (a se vedea, de exemplu, studii elaborate anterior anului 1990, precum sunt: O.A. Stoica, *Metode și mijloace pentru îmbunătățirea activității avocatului*, "Revista Română de Drept" nr. 8/1972, p. 95-104; T. Mandrea, *Reguli deontologice în exercitarea profesiei de avocat*, "Revista Română de Drept" nr. 5/1973, p. 79-83; Ș. Beligrădeanu, *Natura raporturilor juridice dintre colegiile de avocați și membrii acestora*, "Revista Română de Drept" nr. 7/1976, p. 25-29; a se vedea și o lucrare, de astă dată elaborată în 1990, lucrare pe care, de altfel, am citat-o anterior și anume, I. Tudor, *op.cit.*, p. 57-59).
- ²⁸ "Monitorul Oficial al României", Partea I, nr. 32 din 1 martie 1990
- ²⁹ C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p. 49, paragraful nr. 68
- ³⁰ Legea nr.51/1995 a fost publicată în "Monitorul Oficial al României", Partea I, nr. 116 din 9 iunie 1995, iar apoi a fost republicată în "Monitorul Oficial al României", Partea I, nr. 113 din 6 martie 2001.
- ³¹ Sub imperiul actualei Legi a avocaților, Legea nr. 51/1995, studiile doctrinare dedicate avocaturii nu lipsesc. Redăm, exemplificativ, următoarele lucrări (la care ne referem în primul enunț de la această notă de subsol): F.A. Baias, *Principiile profesiei de avocat în lumina dispozițiilor Legii nr. 51/1995*, "Dreptul" nr. 10-11/1995, p. 28-36; E. Lipcanu, *Cu privire la noțiunea de afinitate în contextul legii pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat*, "Dreptul" nr. 12/1995, p. 31-32; Ș. Beligrădeanu, *Reglementări ilegale – în raport cu principiile și normele dreptului muncii și ale dreptului securității sociale- înscrise în Statutul profesiei de avocat*, "Dreptul" nr. 1/1996, p. 56-63; M.-E. Răchită Burzo, *Considerații în legătură cu înțelesul art. 17 din Legea nr. 51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat*, "Dreptul" nr. 6/1996, p. 24-32; V. Pașca, D. Lămășanu, *Înscrisurile certificate de avocat și valoarea lor juridică*, "Dreptul" nr. 4/1999, p. 71-78; C.-L. Popescu, *Societățile comerciale privind exercitarea profesiilor de avocat și de notar public*, "Revista de Drept Comercial" nr. 7-8/2001, p. 141-148; M. Voicu, *Avocatura – profesie liberală în spațiul juridic european - Statutul, cariera, limitele și îngrădirile exercitării profesiei de avocat*, "Revista Română de Drept Privat" nr. 5/2009, p. 161-195.
- ³² "Monitorul Oficial al României", Partea I, nr. 635 din 7 decembrie 2000
- ³³ "Monitorul Oficial al României", Partea I, nr. 559 din 23 iunie 2004
- ³⁴ C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p. 60, dar mai ales p. 61.
- ³⁵ Indiferent de cum stau lucrurile pe marginea continuității entității naționale a avocaturii, ni se pare că pentru a înțelege exact ce înseamnă actuala UNBR tradițională (actuala structură națională a avocaturii), studiul tuturor actelor normative (de la 1923 până în prezent, a se vedea aceste acte normative și cele zise pe marginea lor, toate -adică actele normative de la 1923 și până azi, respectiv cele zise pe marginea lor-, fiind aspecte redate *supra*. nr. 4) ce priveau, în mod evident de-a lungul vremii, în vreun fel sau altul structura națională a avocaturii se impune cu necesitate (de asemenea, întrucât a înțelege semnificația actualei

- entități naționale a avocaturii, UNBR zisă tradițională, presupune cu necesitate a studia actele normative de la 1923 și până în prezent ce priveau, în mod evident de-a lungul timpului, în vreun fel sau altul entitatea națională a avocaturii, aceste acte normative de la 1923 și până în prezent sunt istoria UNBR tradiționale).
- ³⁶ Pentru amănunte pe marginea ideii de “transformare a persoanei juridice”, a se vedea, Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ediția a VIII-a (revăzută și adăugită de M. Nicolae și P. Trușcă), Editura Universul Juridic, București, 2003, p. 559 și urm.; pentru o analiză a transformării persoanei juridice, a se vedea și G. Boroș, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ediția a II-a, Editura All Beck, București, 2002, p. 408-409
- ³⁷ C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p. 60-61, paragraful nr. 91 și p. 61, paragraful nr. 92
- ³⁸ Când afirmăm un atare lucru, anume “chiar presupunând că UNBR tradițională nu poate fi moștenitoarea sau succesoarea, continuatoarea entității naționale de odinioară a avocaturii”, ne referim la ipoteza în care am accepta, am presupune de dragul discuției că UNBR tradițională nu poate fi continuatoarea entității naționale a avocaturii despre care vorbește, de pildă, Decretul nr. 281/1954, a entității naționale a avocaturii la care se referă Decretul-lege nr. 90/1990 (adică, Uniunea Avocaților din România de care face vorbire acest Decret-lege nr. 90/1990), însă a presupune că UNBR tradițională nu este, oarecum, UAR despre care vorbește chiar Legea nr. 51/1995, nu este succesoarea, continuatoarea Uniunii Avocaților despre care vorbește chiar Legea nr. 51/1995 este cu neputință (din simplul motiv că atât UNBR tradițională, cât și Uniunea Avocaților despre care discută Legea nr. 51/1995 aparțin unuia și aceluiași act normativ, adică, în mod cu totul evident, Legii nr. 51/1995 în vigoare din 1995 și până în prezent, adică în vigoare și în prezent).
- ³⁹ Decizia cu privire la admisibilitatea cererii nr. 24057/03 prezentată de Pompiliu Bota contra României, decizie a Curții Europene de la Strasbourg, poate fi consultată în format electronic, în limba franceză, pe site-ul instanței europene de la Strasbourg, fiind vorba, mai exact, de următoarea adresă de Internet: <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=24057/03&sessionid=62090872&skin=hudoc-fr> (ultima accesare: 14 noiembrie 2010).
- ⁴⁰ C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p. 103-111, paragrafele nr. 131-148
- ⁴¹ Toate cele arătate, anume că doar asociația “Bonis Potra” Deva a înființat un atare barou (botezat “baroul constituțional român”), celelalte două asociații neînființând asemenea barouri, ni se pare că se desprind din lucrarea profesorului Corneliu-Liviu Popescu, lucrare cu titlul “*Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*” (p. 109-110, paragrafele nr. 144-146; a se vedea, în special, chiar prima frază de la paragraful nr. 144, chiar prima frază de la paragraful nr. 145 și chiar prima frază de la paragraful nr. 146).
- ⁴² Într-adevăr, pentru a înțelege cum stau lucrurile pe marginea UNBR Bota este imperios să avem în vedere, să studiem baroul constituțional român, așa încât baroul constituțional român ni se pare a fi istoria UNBR Bota.
- ⁴³ “Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 39 din 31 ianuarie 2000

⁴⁴ Baroul constituțional român nu a fost înființat de asociația “Figaro Potra” Alba Iulia, așa cum susțin unii autori (a se vedea, T. Savu, Șt. Naubauer, *Comentariile noului cadru legal privind profesia de avocat*, Editura Universul Juridic, București, 2004, p. 12). Cu adevărat, astfel cum putem citi în chiar decizia cu privire la admisibilitatea cererii nr. 24057/03 prezentată de Pompiliu Bota contra României, decizie a Curții Europene de la Strasbourg, baroul constituțional român a fost creat de asociația “Bonis Potra” Deva la 10 septembrie 2002.

Cu toate acestea, într-un final, autorul Ștefan Naubauer revine, arătând că baroul constituțional român a fost înființat de asociația “Bonis Potra” Deva (a se vedea, Șt. Naubauer, *Principiile fundamentale ce guvernează exercitarea profesiei de avocat în România*, “Pandectele Române” nr. 4/2010, p. 65, nota de subsol nr. 23).

⁴⁵ Pentru o discuție mai detaliată, a se vedea, C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p.102-103, paragraful nr. 129

⁴⁶ C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p. 111, paragraful nr. 149

⁴⁷ *Idem*, p. 112, paragraful nr. 150

⁴⁸ Entitatea națională a avocaturii (adică, UNBR, având în vedere, special, UNBR Bota) ni se pare cea mai importantă (prin cuvintele de până la această paranteză, cuvinte rostite la prezenta notă de subsol, referindu-ne, mai cu seamă, la UNBR și la barouri). Entitățile regionale, teritoriale ale avocaturii (barourile) sunt membre, sunt elemente componente ale entității naționale a avocaturii -UNBR – (chiar în cazul UNBR Bota, barourile Bota sunt membre, sunt componente ale UNBR Bota; cum UNBR Bota a fost înființată de persoane fizice, subiecte de drept de sine stătătoare, ni se pare extrem de probabil ca, am putea considera că și barourile Bota să fi fost/au fost înființate tot de persoane fizice, subiecte de drept de sine stătătoare; în sfârșit, mai pe scurt, ne îngăduim să credem, ținând seama, de astă dată, de aspectele relevante de pe site-ul <http://bota.ro/>, că UNBR Bota și barourile Bota au fost înființate de persoane fizice, subiecte de drept de sine stătătoare). În măsura în care UNBR Bota nu putea fi înființată, nu există, atunci nici barourile Bota (chiar dacă au personalitate juridică, ele sunt, totuși, membre, elemente componente ale UNBR Bota), barouri Bota ce, precum spuneam, sunt membre, elemente componente ale UNBR Bota, nu puteau fi înființate, nu există (într-adevăr, aspectul esențial este acela că barourile Bota sunt membre, sunt componente ale UNBR Bota, mai ales un atare aspect făcându-ne să credem că entitățile teritoriale ale avocaturii Bota, pe undeva, au urmat și urmează soarta entității naționale a avocaturii Bota).

⁴⁹ Actul constitutiv al Uniunii Avocaților din România Bota poate fi consultat în format electronic la această adresă de Internet: <http://bota.ro/act-constitutiv/>.

⁵⁰ Totuși, profesorul Corneliu-Liviu Popescu observă că în cazul UNBR Bota nu se respectă unele prevederi ale Legii nr. 51/1995 (C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p. 112, paragraful nr. 159). Însă, în mare, în esență, după cum pare a rezulta din unele elemente de pe site-ul <http://bota.ro/>, în cazul UNBR Bota (presupunând că aceasta putea fi înființată) este observată Legea nr.51/1995, așa încât, neexagerând în exigență, vom spune pur și simplu că, referitor la UNBR Bota, este aplicată Legea nr. 51/1995, este vorba despre cadrul instituționalizat prin Legea nr. 51/1995 (în definitiv, am putea spune, cu indulgență, că UNBR Bota -presupunând că putea fi înființată- se situează înăuntrul Legii nr. 51/1995). Pe scurt, cu privire la entitatea națională a avocaturii paralele, UNBR Bota (presupunând că putea fi înființată), este aplicată Legea nr. 51/1995, este vorba despre cadrul instituționalizat prin Legea nr. 51/1995.

Mai avem a spune aici următoarele: într-un interesant studiu apărut în anul 2005, maestrul Ion Deleanu vorbește despre „organizarea avocaturii și exercitarea profesiei de avocat în afara cadrului instituționalizat prin lege (adică, prin Legea nr. 51/1995 – nota ns.)”, a se vedea, I. Deleanu, *Cu privire la exercitarea profesiei de avocat în afara barourilor constituite pe temeiul și în condițiile Legii nr. 51/1995*, „Dreptul” nr. 1/2005, p. 29; la rândul său, Înalta Curte de Casație și Justiție, într-o decizie în interesul legii, ne spune că „este de la sine înțeles că nu este posibilă îndeplinirea unei asemenea profesii (profesia de avocat – nota ns.) în afara cadrului instituționalizat de acea lege (Legea nr. 51/1995 – nota ns.)”, a se vedea, Înalta Curte de Casație și Justiție, secțiunile unite, *decizia nr. XXVII din 16 aprilie 2007* („Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 772 din 14 noiembrie 2007); instanța supremă, în aceeași decizie, mai spune: „este semnificativ că în art. 1 alin. 2 din Legea nr. 51/1995(...) s-a prevăzut că «profesia de avocat se exercită numai de avocații înscrși în tabloul baroului din care fac parte, barou component al Uniunii Naționale a Barourilor din România, denumită în continuare U.N.B.R.», iar prin alin. 3 al aceluiași articol s-au interzis expres constituirea și funcționarea de barouri în afara U.N.B.R., sub sancțiunea nulității de drept a acestor acte” (cercetând site-ul <http://bota.ro/>, observăm că, în cazul UNBR Bota –presupunând că putea fi înființată-, avem de a face cu avocați înscrși în tabloul baroului din care fac parte, barou component, membru al UNBR; barourile –Bota- sunt constituite și funcționează înăuntrul UNBR –Bota-). Totuși, studiul din 2005 al profesorului Ion Deleanu și decizia din 2007 a Înaltei Curți nu sunt apte să „răpună” avocatura paralelă (așa cum sugeram, măcar pe marginea deciziei Înaltei Curți, prin cele zise în ultima paranteză a frazei anterioare). Din 2004, mai exact, din 20 iunie 2004, avem de a face cu UNBR Bota (ni se pare, astfel, că doctrina și jurisprudența ar fi trebuit să analizeze dacă UNBR Bota putea fi înființată, dacă ea există din punct de vedere juridic, doctrina și jurisprudența trebuiau să abordeze cât se poate de clar, expres, chestiunea constând în posibilitatea înființării UNBR Bota, ceea ce studiul –ca de obicei, extrem de erudit- al profesorului Ion Deleanu și hotărârea instanței supreme, ambele indicate aici, nu au făcut-o; putem spune, pare-ni-se, că studiul din 2005 al maestrului Ion Deleanu și decizia în interesul legii din 2007 a Înaltei Curți nu au răpus avocatura paralelă). Precum ziceam la chiar nota de subsol de față, în privința UNBR Bota (presupunând că putea fi înființată) este aplicată Legea nr. 51/1995, este vorba despre cadrul instituționalizat prin Legea nr. 51/1995 [profesorul Deleanu ne mai învață că însăși legiuitorul, prin dispozițiile art. 82 alin. (1) din Legea nr. 51/1995, a considerat necesar să avertizeze că desfășurarea avocaturii în afara UNBR este infracțiune, a se vedea, I. Deleanu, *op.cit.*, p. 25; nu putem să nu observăm că avocatura paralelă se desfășoară în UNBR (Bota) –presupunând că ea putea fi înființată-, avocatura paralelă și UNBR Bota (presupunând că putea fi înființată) sunt elemente ce se îmbină]; avocatura paralelă și UNBR Bota sunt elemente ce se îmbină, sunt elemente puternic înlănțuite, așa încât am putea spune că în cazul UNBR Bota (presupunând că putea fi înființată) și, de asemenea, în cazul avocaturii paralele (avocaturii Bota), avocatură paralelă puternic înlănțuită de UNBR Bota, avocatură paralelă ce se îmbină cu UNBR Bota, este incidentă Legea nr. 51/1995, este vorba despre cadrul instituționalizat prin Legea nr. 51/1995, nefiind în prezența unor aspecte contrare legii sau care eludează dispozițiile ei; într-adevăr, în cazul avocaturii paralele, a UNBR Bota –presupunând că ea putea fi înființată- suntem în prezența unor elemente ce se pliază pe Legea nr. 51/1995 chiar în forma ce i-a fost dată de Legea nr. 255/2004; rămâne ideea: referitor la avocatura paralelă, la UNBR Bota (presupunând că ea putea fi înființată) este aplicată Legea nr. 51/1995, este vorba despre cadrul instituționalizat prin Legea nr. 51/1995.

- Bineînțeles, rămâne de văzut dacă UNBR Bota putea fi înființată, dacă ea există. În măsura în care UNBR Bota nu putea fi înființată, dacă ea nu există, atunci nu sunt în ființă, nu există nici elementele ce compun, ce sunt membre ale UNBR Bota, anume barourile Bota, așa încât, în mod logic, în privința tuturor acestor entități (UNBR Bota și barourile Bota) nu este aplicată Legea nr. 51/1995, nu este vorba despre cadrul instituționalizat prin Legea nr. 51/1995; de asemenea, nici în cazul avocaturii paralele (avocaturii Bota) nu este incidentă Legea nr. 51/1995, nu este vorba despre cadrul instituționalizat prin Legea nr. 51/1995; la urma urmelor, este vădit că Legea nr. 51/1995, cadrul instituționalizat prin această lege nu pot viza, nu ar putea viza, nu au cum să vizeze elemente care nici măcar nu există din punct de vedere juridic.
- ⁵¹ Fl. Măgureanu, *Considerații privind modificările și completările propuse pentru Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat*, "Revista de Drept Comercial" nr. 3/2004, p. 125 și p. 126
- ⁵² C. Miloiu, *Situația juridică a Barourilor din România*, p. 1. Articolul se regăsește pe site-ul lui Ciprian Miloiu (http://www.avocatmiloiu.com/index_ro-4.html), așa încât probabilitatea ca acest articol să fi fost scris chiar de Ciprian Miloiu este mare (astfel, îl cităm pe Ciprian Miloiu ca autor; mai spunem că, din câte se pare, Ciprian Miloiu este avocat Bota).
- ⁵³ Vorbim despre UAR tradițională pentru a o separa de UAR Bota (pentru o situație în care am folosit noțiunea de "UAR Bota", a se vedea, de pildă, *supra*. nr. 2, nota de subsol nr. 3). Totuși, UAR tradițională (plasându-ne pe terenul concesiilor făcute avocaților Bota) există din momentul adoptării Legii nr. 51/1995 (devenind, ulterior, UNBR tradițională), iar despre UAR Bota (devenită ulterior UNBR Bota) se poate discuta doar din 20 iunie 2004 (de observat că în momentul apariției Legii nr. 231/2000, UAR Bota –devenită UNBR Bota– nu era înființată).
- ⁵⁴ Prin cuvântul "Uniune", Curtea Europeană de la Strasbourg se referă la Uniunea Avocaților din România tradițională, așa cum poate observa orice lector al deciziei despre care discutăm.
- ⁵⁵ J. Carbonnier, *Droit civil*, volume I, *Introduction. Les personnes. La famille, l'enfant, le couple*, 1re édition "Quadrige", Presses Universitaires de France, Paris, 2004, p. 695, paragraful nr. 354
- ⁵⁶ Găsim extrem de interesant un anumit lucru, așa încât am dori să-l discutăm măcar în cadrul unei note de subsol. Lucrul la care ne refeream în fraza precedentă ar fi acesta: unii au afirmat că "(...) în condițiile societății moderne (...), rolul avocatului nu mai poate fi redus la acela al unui auxiliar al justiției, ideea privitoare la rolul avocatului, de partener al autorităților chemate să înfăptuiască justiția, fiind mult mai realistă" (a se vedea intervenția lui N. Crăciun din lucrarea următoare: R. Dimiu, *op.cit.*, p. 100). Din vorbele lui Nicolae Crăciun se desprinde că avocatul nu mai este un simplu, doar auxiliar al justiției, ci este ceva mai mult, adică un partener al autorităților chemate la înfăptuirea justiției, întrucât o asemenea idee este mult mai realistă. Vorba unui mare, ba chiar colossal, doctrinar (D. Alexandresco, *notă la decizia nr.544 din 15 iunie 1921 a Curții de Casație*, „Pandectele Române” nr. 1/2001, p. 195): "Auziți argument !".
- Doctrina franceză, atât cea mai veche (J. Vincent, *Procédure civile*, dix-neuvième édition, Dalloz, Paris, 1978, p. 246, paragraful nr. 201 *bis*), însă și cea mai recentă, adică mai apropiată de zilele noastre (H. Croze, Ch. Morel, O. Fradin, *Procédure civile. Manuel pédagogique et pratique*, 3e édition, Litec, Paris, 2005, p. 167; S. Guinchard, *Droit et pratique de la procédure civile*, cinquième édition, Dalloz, Paris, 2006, p. 169-170, paragraful nr. 131.243; R. Perrot, *Institutions judiciaires*, 12e édition, Montchrestien, Paris, 2006, p. 331, paragraful nr. 407), ne arată că avocatul este un auxiliar al justiției; chiar și legiuitorul francez vede avocatul ca fiind un auxiliar al justiției [art.3 alin. (1) din Legea nr. 71-1130 din 31 decembrie 1971 privind reforma anumitor profesii judiciare și juridice].

Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu poate fi ignorată în cadrul discuției purtate la prezenta notă de subsol. Întru început, trei hotărâri ale instanței europene vom avea în vedere, hotărâri ce ni se par relevante din perspectiva aspectului aici dezbătut; aceste trei hotărâri sunt: hotărârea pronunțată în afacerea Casado Coca c. Spaniei din 24 februarie 1994, hotărârea pronunțată în afacerea Schöpfer c. Elveției din 20 mai 1998 și hotărârea pronunțată în afacerea Nikula c. Finlandei din 21 martie 2002 (toate aceste hotărâri, pronunțate în afacerile ce tocmai le-am indicat, pot fi consultate la următoarea adresă de Internet: <http://www.echr.coe.int/ECHR/FR/Header/Case-Law/Hudoc/Hudoc+database/>). În hotărârea din afacerea Casado Coca, instanța europeană de la Strasbourg ne spune: “(...) un avocat; en sa qualité d’auxiliaire de la justice (...)” - a se vedea, paragraful nr.46 din hotărârea pronunțată în afacerea Casado Coca; “(...) un avocat (...); son statut spécifique le place dans une situation centrale dans l’administration de la justice, comme intermédiaire entre le justiciable et les tribunaux (...)” - a se vedea, paragraful nr. 54 din hotărârea pronunțată în afacerea Casado Coca. Curtea Europeană de la Strasbourg, în hotărârea din afacerea Schöpfer, arată: “la Cour rappelle que le statut spécifique des avocats les place dans une situation centrale dans l’administration de la justice, comme intermédiaires entre les justiciables et les tribunaux (...)” - a se vedea, paragraful nr. 29 din hotărârea pronunțată în afacerea Schöpfer. În hotărârea din afacerea Nikula, instanța europeană indică: “la Cour rappelle que le statut spécifique des avocats les place dans une situation centrale dans l’administration de la justice, comme intermédiaires entre les justiciables et les tribunaux (...)” - a se vedea, paragraful nr. 45 din hotărârea pronunțată în afacerea Nikula. Ni se pare că trebuie să privim simultan toate cele zise de Curte, vorbe ale Curții Europene indicate de noi, anterior, la această notă de subsol; afirmația Curții cum că avocatul se află într-o situație centrală în administrarea justiției, ca intermediar între justițiabili și instanțe (afirmație apărută în hotărârea din afacerea Casado Coca și apoi, am putea zice, inserată în hotărârile din afacerile Schöpfer și Nikula) trebuie privită alături de afirmația făcută în hotărârea din afacerea Casado Coca, cum că avocatul este un auxiliar al justiției (mai ales că cele două afirmații - “avocatul se află într-o situație centrală în administrarea justiției, ca intermediar între justițiabili și instanțe” și “avocatul este un auxiliar al justiției” - apar în hotărârea din afacerea Casado Coca). Văzând laolaltă cele două afirmații ale Curții (anume, “avocatul se află într-o situație centrală în administrarea justiției, ca intermediar între justițiabili și instanțe” și “avocatul este un auxiliar al justiției”) suntem de părere că, în ochii instanței europene de la Strasbourg, avocatul este un auxiliar al justiției, ce are un rol important în administrarea justiției. Rămâne, însă, ideea că avocatul este doar un auxiliar al justiției, în optica instanței europene; că astfel stau lucrurile, anume că instanța europeană de la Strasbourg vede avocatul ca fiind un auxiliar al justiției, ni se arată cu deosebită claritate într-o altă hotărâre a respectivei instanțe, anume hotărârea pronunțată în afacerea Steur c. Olandei din 28 octombrie 2003 (a se vedea, paragraful nr. 38 al hotărârii din afacerea Steur); hotărârea din afacerea Steur c. Olandei poate fi consultată pe Internet la adresa <http://www.echr.coe.int/ECHR/FR/Header/Case-Law/Hudoc/Hudoc+database/>.

În opinia noastră, avocatul este un auxiliar al justiției, auxiliar ce are un rol important, însă, totuși, doar un auxiliar al justiției (ni se pare că, în definitiv, nu este de dorit a se exagera pe marginea a ceea ce reprezintă avocatul); într-adevăr, așa cum spun mai ales instanța europeană de la Strasbourg (precum am zis mai sus, la această notă de subsol, în viziunea Curții Europene de la Strasbourg, avocatul este un auxiliar al justiției) și doctrina franceză, avocatul este un auxiliar al justiției și, precum tocmai ziceam, la fel credem și noi.

⁵⁷ În cele din urmă, expresia “UNBR tradițională” poate fi considerată improprie. Cum în sistemul nostru juridic există o singură UNBR, ar trebui ca în privința așa-zisei “UNBR tradiționale” să vorbim pur și simplu despre UNBR.

⁵⁸ Din nefericire, această evidență este contrazisă de multitudinea soluțiilor surprinzătoare de practică judiciară prin care, în urma unei analize absolut superficiale mai ales a prevederilor Legii nr. 51/1995 privind organizarea profesiei de avocat, s-a dispus fie achitarea inculpatului fie scoaterea de sub urmărire penală a acestuia considerându-se că acțiunea penală este lipsită de obiect pentru că fapta nu există sau ea nu este prevăzută de legea penală [art. 10 lit. a), respectiv b) C. proc. pen.]. Argumentele invocate în motivarea acestor inexplicabile „victorii” reputeate de UNBR Bota, barourile Bota și avocații săi sunt disponibile și pe www.bota.ro, secțiunea „Noutăți”, care argumente, ținând seama de cele arătate de către noi în studiul de față, sunt cu totul imprecise, inexacte științific. Nu socotim că este necesar să abordăm, punctual, în studiul de față părerile magistraților prin care se dă apă la moară UNBR Bota, barourilor Bota și avocaților Bota. Așadar, principial, ne vom limita la o remarcă generală, ne vom limita la a spune aceasta: prin prisma mai ales a celor arătate în prezenta lucrare, soluțiile, argumentele magistraților favorabile UNBR Bota, barourilor Bota, „avocaților Bota” sunt revoltător de inexacte; ba chiar, un procuror al Parchetului de pe lângă Judecătoria sectorului 5 din București, printr-o rezoluție din data de 4 martie 2009, nu se dă în lături de la a perverti într-o manieră atroce, abominabilă decizia cu privire la admisibilitatea cererii nr. 24057/03 prezentată de Pompiliu Bota contra României, decizie a Curții de la Strasbourg, scoțând în mod grotesc din context o afirmație a instanței europene (într-adevăr, văzând în ansamblu decizia cu privire la admisibilitatea cererii nr. 24057/03 prezentată de Pompiliu Bota contra României, decizie a instanței europene de la Strasbourg, dacă „avocații” Bota vor să fie, în realitate, avocați ei trebuie să fie incluși în barourile tradiționale, să se raporteze la barourile și la UNBR tradiționale; referindu-ne mai ales la entitatea națională a avocaturii, o mai spunem o dată: UNBR tradițională este singura din sistemul nostru juridic).

⁵⁹ Articolul 281 C. pen. este un exemplu clasic de normă cadru (în alb), care devine aplicabilă doar „în momentul în care apare o lege specială care prevede că exercitarea fără drept a unei anumite profesii se sancționează potrivit legii penale”- cum este cazul articolului 25 din Legea nr. 51/1995. A se vedea, F. Streteanu, *Tratat de drept penal. Partea generală*, vol. I, Editura C.H. Beck, București, 2008, p. 140.

⁶⁰ Conform art. 281 C.pen. exercitarea fără drept a unei profesii sau a oricărei alte activități pentru care legea cere autorizație, ori exercitarea acestora în alte condiții decât cele legale, dacă legea specială prevede că săvârșirea unor astfel de fapte se sancționează potrivit legii penale, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 1 an sau cu amendă.

⁶¹ Deși s-a afirmat de nenumărate ori faptul că activitatea avocaților se circumscrie noțiunii de serviciu public (pentru argumente în acest sens, a se vedea și I. Deleanu, *Cu privire la exercitarea profesiei de avocat în afara barourilor constituite pe temeiul și în condițiile Legii nr. 51/1995*, „Dreptul” nr. 1/2005, p. 27), astfel că s-ar putea susține că aceștia au calitatea de funcționar public conform definiției penale, această posibilă etichetă a avocatului nu face ca fapta avocaților Bota să poată fi considerată uzurpare de calități oficiale, textul cerând uzurparea unei calități oficiale (din aparatul statului) și nu a unei calități publice de prestator al unui serviciu public.

⁶² O construcție similară găsim și în alte state europene. Astfel, spre exemplu, în sistemul italian art. 1 alin. (1) din Decretul nr. 1578/1933, interzice oricărei persoane care nu are calitatea de avocat să desfășoare activități specifice profesiei, iar violarea acestei prevederi atrage răspunderea penală a persoanei conform art. 348 Codul penal italian. Art. 348 din Codul penal italian incriminează persoana care exercită în mod abuziv o profesie pentru care este necesară autorizarea statului (în sens larg, deci inclusiv a persoanelor juridice de drept public), sancționând fapta cu o pedeapsă cu închisoarea până la 6 luni sau amendă între 103 și 516 Euro. În sistemul spaniol, infracțiunea corespundență celei de exercitare fără drept a profesiei de avocat este cea prevăzută de art. 403 din Codul penal spaniol, prin care este incriminată fapta de a exercita acte proprii unei profesii fără a deține titlul aferent, fapta fiind sancționată cu amenda penală.

Aceste sisteme nu sancționează însă doar exercitarea fără drept a unei profesii, ci și faptul de a afișa public calitatea de titular al unei profesii. Astfel, conform art. 498 din Codul penal italian persoana care poartă în public semne distinctive ale unei profesii, iar în sistemul spaniol infracțiunea de exercitare fără drept a unei profesii se comite în formă agravată atunci când autorul afișează în public „deținerea” titlului profesional aferent. Într-o manieră similară, în dreptul german (art. 132a din Codul penal german) este sancționat cel care folosește în mod abuziv titlatura de avocat.

⁶³ Se poate observa o inadvertență a textului față de restul prevederilor din Legea nr. 51/1995, căci acesta folosește termenul de „asistență juridică” ca fiind unul general, pe când în art. 3 (mai exact art. 3 lit. b) termenul apare ca fiind o subcomponentă a activității avocatului și nu unul care înglobează întreaga activitate a acestuia. Oricum, nu putem fi acuzați de o încălcare a imperativului *lex stricta* având în vedere faptul că însuși legiuitorul remediază această inexactitate în textul de incriminare prin stabilirea ca punct de reper a art. 3 din lege în integralitatea sa pentru particularizarea laturii obiective a infracțiunii

⁶⁴ Oferim un exemplu pentru clarificarea acestei ultime afirmații: orice persoană (chiar și nelicențiată în drept) poate oferi ocazional unei alte persoane sfaturi juridice, poate redacta acte juridice. Caracterul ocazional al acestor activități este esențial, pentru că odată ce acestea dobândesc un caracter organizat și continuu, chiar dacă persoana nu-și arogă în mod explicit titlatura de avocat, conduita sa va intra sub incidența textului de incriminare.

⁶⁵ Mai ales că tentativa la această infracțiune nu este sancționată.

⁶⁶ Ceea ce este esențial pentru existența faptei este aceea că sunt exercitate activități specifice profesiei de avocat fără drept. Nu are absolut nicio importanță faptul că persoana care exercită fără drept această profesie are o pregătire profesională impecabilă sau că interesele clientului nu au fost *de facto* periclitate. Toate acestea sunt elemente care vor putea fi valorificate în procesul de individualizare a sancțiunii.

⁶⁷ Termenul de exercitare sugerează prin însăși semantica lui un caracter repetat al unor activități specifice unei anumite profesii. Caracterul de continuitate necesar pentru existența infracțiunii, dedus din semnificația uzuală a verbului „a exercita”, este afirmat constant de doctrină. Cu titlu exemplificativ, a se vedea și V. Dongoroz ș.a., *Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea specială*, vol. IV, ed. II, Editura Academiei Române și editura All Beck, București, 2003, p. 309.

⁶⁸ Infracțiunea de obicei este cea infracțiune care se consumă în momentul în care există suficiente acte de executare care să releve obiceiul. Se observă odată cu această definiție de ce o paralelă cu această tipologie a infracțiunii este justificată: repetitivitatea este un element determinant pentru ambele infracțiuni.

- ⁶⁹ Deci, totul va depinde de existența “exercitării unei profesii”. Această exercitare, va rezulta de regulă din realizarea repetată a unor activități specifice profesiei de avocat, însă ea poate rezulta în cazuri excepționale și din comiterea unui singur act, care însă are o importanță atât de mare încât denotă automat existența exercitării. În orice caz, și în această ultimă ipoteză orice activitate ulterioară exercitată va forma împreună cu primul act o singură infracțiune.
- ⁷⁰ Pentru o opinie contrară, a se vedea, A. Ungureanu, *Protecția penală a avocaturii și a avocatului în exercitarea profesiei sale, în lumina Legii nr. 51/1995*, „Revista de Drept penal” nr. 3/1996, p. 53. Un alt argument este acela că în momentul în care există un dubiu cu privire la conținutul norme penale în urma procesului de interpretare va fi activat principiul *in dubio pro reo* [există, însă, unii autori care sunt de părere că „in dubio pro reo nu are nicio influență asupra modului de interpretare a normelor penale (...)”, a se vedea, I. Deleanu, S. Deleanu, *Mică enciclopedie a dreptului. Adagii și locuțiuni latine în dreptul românesc*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000, p. 149].
- ⁷¹ A se vedea dispozitivul hotărârii disponibil pe <http://www.juridice.ro/38389/judecatoria-deva-pompiliu-bota-a-fost-condamnat-pentru-exercitarea-fara-drept-a-profesiei-de-avocat.html>.
- ⁷² Potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr. 51/1995 „*profesia de avocat se exercită numai de avocații înscrși în tabloul baroului din care fac parte (...)*”, așa încât explicația pentru care art. 25 din aceeași lege reclamă înscrierea pe tabloul avocaților ar fi necesitatea unei concordanțe cu alin. (2) al art. 1.
- ⁷³ Aceasta este și soluția altor state europene, spre exemplu Spania. A se vedea L. Rodríguez Ramos, P. C. Oquendo, *Codigo Penal comentado y con jurisprudencia*, ed. 2, Editura Wolters Kluwers-La Ley, Madrid, 2007, p. 618
- ⁷⁴ A se vedea, M. Stănculescu, *Forme de răspundere contravențională și penală a persoanelor care desfășoară ilegal activitatea de avocat în România*, publicat pe <http://www.juridice.ro/27852/forme-de-raspundere-contravenționala-si-penala-a-persoanelor-care-desfasoara-ilegal-activitatea-de-avocat-in-romania-martie-2007.html>. Tot aici autorul face referire la alte posibile fapte penale pe care avocatul Bota le poate comite în cadrul exercitării fără drept a profesiei de avocat.
- ⁷⁵ Răspunderea civilă a avocatului este o temă cu adevărat captivantă, ba, am putea chiar zice, că este o temă gingașă. Din nefericire, însă, o atare temă nu poate fi abordată în studiul de față. Vom zice, totuși, că răspunderea civilă a avocatului nu a scăpat atenției doctrinarilor, a se vedea, H. Slim, *La responsabilité professionnelle des avocats, avoués et conseils juridiques*, Litec, Paris, 2002, p. 1-93 (lucrarea tocmai citată conține și o bogată jurisprudență cu privire la răspunderea civilă a avocatului).
- ⁷⁶ Dacă e să ne referim la dreptul comparat, de asemenea, observăm că entitățile avocaturii au fost înființate de legiuitor. De pildă, așa stau lucrurile în dreptul belgian (a se vedea, Cartea a III-a, art. 428-508/25 din Codul judiciar belgian, însă în special art. 488 din Codul judiciar belgian), în dreptul luxemburghez (a se vedea, Legea din 10 august 1991 cu privire la profesia de avocat, dar în special art. 7 din respectivul act normativ) și în dreptul francez [a se vedea, Legea nr. 71-1130 din 31 decembrie 1971 cu privire la reforma anumitor profesii judiciare și juridice, însă, mai ales, art. 15, art. 21 alin. (1) și art. 21-1 din respectiva lege franceză].
- ⁷⁷ Pentru toate detaliile, a se vedea, C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților*, p. 110-111, paragraful nr. 146 și p. 112, paragraful nr. 149
- ⁷⁸ Într-o doară fie spus, problema înființării UNBR Bota și barourilor Bota este un aspect nebulos. Chiar și așa, este o certitudine că entitățile Bota nu au fost înființate de legiuitor, care legiuitor este singurul ce putea și poate crea entități ale avocaturii, astfel că UNBR Bota și barourile Bota sunt inexistente din punct de vedere juridic.